

GRA 19201 - Masteroppgave
ved Handelshøgskolen BI

- Revisjonsplikt i et lite marked; Vestfold -

Innleveringsdato:

01.09.2011

Veileder:

Tobias Svanström

Stuedsted:

BI Oslo

Masterstudiet i regnskap og revisjon

Sammendrag

17.12.2010 ble revisjonsplikten endret. For små AS med omsetning under MNOK 5, balansesum under MNOK 20 og gjennomsnittlig antall ansatte under 10 årsverk ble revisjonsplikten frivillig fra og med regnskapsåret 2011. Det er allikevel er aktivt bortvalg, så selskap må selv aktivt velge det bort.

Denne oppgaven dreier seg om de nye lovreglene for Små AS, og hvordan de vil forholde seg til disse. En sentral del av oppgaven er å kartlegge hvor mange selskap som vil fortsette med revisjon. I tillegg dreier oppgaven seg om å belyse de subjektive vurderingene til selskapene for valget de tar i forhold til å fortsette med revisjon eller ikke, samt finne hvilke objektive faktorer som påvirker valget.

Det har vært lempinger på revisjonsplikten også i andre land den siste tiden. Oppgaven søker å belyse der det er likheter med Sverige, Danmark og Storbritannia.

Data til oppgaven er samlet inn via Questback, som er en internett-basert tjeneste for innsamling av data. I Questback er det også en analysefunksjon med mulighet for krysstabuleringer. Spørreundersøkelsen ble sendt til alle selskap som kommer inn under de nye reglene i Vestfold som hadde tilgjengelig mail liggende i Proff Forvalt. 1455 invitasjoner ble sendt ut med e-post, og det var 483 respondenter. Dette gir en svarprosent på 33.2. Hoveddelen av svarene kom inn rett etter publisering, men det var også en god andel som kom inn rett etter puring.

Undersøkelsen ble utformet for å få svar på hovedspørsmålet om de vil fortsette med revisjon eller ikke. I tillegg er den utformet for å gi svar på de subjektive grunnene til selskapene, og de objektive faktorene som ligger bak. Oppgaven søker ikke å forklare hvilken faktor som er den viktigste, men resultatene som fremkommer er interessante for å diskutere problemstillingene i oppgaven. Det er foretatt en bortfallsanalyse, og en analyse der Vestfold ble sammenstilt mot resten av Norge. Resultatene i oppgaven kan generaliseres. Oppgaven søker ikke å forklare hvilken faktor som er den viktigste, men resultatene i undersøkelsen viser at hoveddelen av selskapene ikke vil fortsette med revisjon.

De subjektive grunnene til at selskapene ikke vil fortsette med revisjon er at kostnaden ved revisjon er for stor, og regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor. Blant de selskapene som velger å fortsette med revisjon er kvalitetstegnet ved revisjonen, og kompetansen revisor besitter de viktigste grunnene. Hoveddelen av selskapene tror heller ingen vil kreve at de har reviderte regnskap.

Videre viser undersøkelsen at det er noen objektive faktorer som påvirker valget om å fortsette med revisjon eller ikke. Dette er størrelse på selskapet målt i omsetning, kontakt med revisor samt tilleggstenester og om selskapet har ekstern regnskapsfører, ekstern gjeld og eierne.

Forord

Denne oppgaven inngår som en del av mastergradsstudiet i ”Regnskap og Revisjon” ved Handelshøgskolen BI. Bakgrunnen for det valgte temaet er interessen for hvordan de nye reglene for revisjonsplikt vil påvirke etterspørselen for revisjon, og hvilke faktorer som ligger bak. Etter noen år med erfaring fra revisjon, og da i stor grad av selskap som kommer inn under de nye lovreglene, utviklet det seg en interesse for hva disse selskapene tenker om tjenestene vi tilbyr. En empirisk undersøkelse blant selskapene som kommer inn under de nye reglene vil gi et grunnlag for å diskutere dette.

Parallelt med oppgaven har jeg jobbet i PwC, og skrivingen har foregått i perioder når jeg har hatt permisjon fra arbeidsgiver. Dette var også bakgrunnen for at jeg valgte å skrive oppgaven alene. Erfaringene med dette er delte, men i hovedsak positive. Det har ikke manglet på diskusjonspartnere, men det kunne absolutt til tider vært en fordel med en medskribent.

Det er lite konkret som er kommet frem på området i forhold til hvilke faktorer som påvirker valget til selskapene, og dette var motiverende ved oppgaveskrivingen.

Jeg vil takke min veileder, Tobias Svanström, for sin tilgjengelighet og gode samtaler i forbindelse med oppgaven. I tillegg vil jeg takke alle respondenter som faktisk gjør denne oppgaven mulig.

Sandefjord, 1. september 2011

Christian Trevland

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	I
FORORD	III
1 INNLEDNING	1
1.1 PROBLEMFOMULERING	2
1.1.1 Avgrensninger	3
2 TEORI	4
2.1 PERSON SOM ER UAVHENGIG	4
2.2 GRANSKE REGNSKAPSINFORMASJON	5
2.2.1 Revisjonens iboende begrensning	6
2.2.2 Kost/nytte	6
2.2.3 Regnskapsførers rolle.....	9
2.3 BRUKERNE AV INFORMASJON	11
2.3.1 Eierne	11
2.3.2 Banker og finansinstitusjoner.....	12
2.3.3 Kunder og leverandører.....	12
2.4 REVISJONSPLIKT I ANDRE SKANDINAVISKE LAND OG STORBRIANNIA.	13
3 METODE	15
3.1 UNDERSØKELSESDSIGN	15
3.2 KVANTITATIV ELLER KVALITATIV	15
3.3 SPØRREUNDERSØKELSEN.....	16
3.3.1 Utforming av spørreskjema.....	17
3.3.2 Utvelgelse av respondenter (og behovet for å generalisere?).....	18
3.3.3 Bakgrunn for spørsmålene	19
3.4 RESPONS PÅ UNDERSØKELSEN	20
3.5 UTSENDELSE AV SPØRRESKJEMA	20
3.6 MÅLEFEIL, FRAFALL, SKJEVHETER I UTVALGET	21
4 RESULTATER OG DISKUSJON	22
4.1 SVARPROSENT	22
4.2 BAKGRUNNSVARIABLER.....	23
4.3 VIL SELSKAPET FORTSETTE MED REVISJON ELLER IKKE	24
4.3.1 Grunner til å fortsette.....	25
4.3.2 Grunner til å ikke fortsette	26
4.4 INTERESSENTENE TIL FINANSREGNSKAPET	27
4.4.1 Eierne.....	27
4.4.2 Kredittinstitusjoner	29
4.4.3 Kunder og leverandører.....	30
4.5 ANDRE FORKLARINGSVARIABLER TIL REVISJONSPLIKTEN	33

4.5.1	<i>Størrelse på selskapet</i>	33
4.5.2	<i>Nåværende revisjonsselskap</i>	34
4.5.3	<i>Kostnadsaspektet</i>	35
4.5.4	<i>Kontakt med nåværende revisor og tilleggstjenester</i>	38
4.5.5	<i>Bransjemessige forskjeller</i>	41
4.5.6	<i>Regnskapsfører</i>	43
5	KONKLUSJON	46
5.1	FORTSETTE MED REVISJON ELLER IKKE	46
5.2	SUBJEKTIVE GRUNNER TIL SELSKAPENES VALG	47
5.2.1	<i>Selskapene som vil fortsette med revisjon</i>	47
5.2.2	<i>Selskapene som ikke vil fortsette med revisjon</i>	47
5.3	FAKTORER.....	48
5.3.1	<i>Interessenter</i>	48
5.3.2	<i>Størrelse på selskapet målt i omsetning</i>	49
5.3.3	<i>Revisjonsselskap</i>	49
5.3.4	<i>Bransje</i>	50
5.3.5	<i>Regnskapsfører</i>	51
5.3.6	<i>Sammendrag subjektive grunner og objektive faktorer</i>	51
	LITTERATURLISTE	52
	VEDLEGG 1: E-POST INVITASJON TIL RESPONDENTER	54
	VEDLEGG 2: SPØRREUNDERSØKELSEN	55

1 Innledning

Uttrykket revisjonsplikt er noe som frem til desember 2010 har vært assosiert med alle aksjeselskaper i Norge. Uansett størrelse på selskapet var revisjon noe man måtte ha. I 2007 ble det nedsatt et Revisjonspliktutvalg som skulle gjennomgå revisjonsplikten for små selskaper etter revisorloven § 2-1. En forenklet konklusjon fra utvalget var at de anbefalte at dagens ordning ble videreført. 17. desember 2010 ble det allikevel lagt frem et forslag om at de minste selskapene skulle slippe revisjonsplikten.

Utdrag fra Revisorloven § 2-1 lyder nå:

Regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 første ledd skal påse at årsregnskapet revideres av en registrert revisor eller statsautorisert revisor i samsvar med § 2-2 (revisjonsplikt) når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.

Revisjonsplikt etter første ledd gjelder ikke dersom driftsinntektene av den samlede virksomhet er mindre enn fem millioner kroner.

I tillegg er det et krav om at selskapene skal ha under MNOK 20 i balansesum og gjennomsnittlig antall ansatte mindre enn ti årsverk. Revisjon er altså ikke lenger en plikt gitt at man kommer inn under unntaket i loven. Det er viktig å huske at det ligger til grunn et aktivt bortvalg. *For aksjeselskaper gjelder ikke revisjonsplikten etter første ledd dersom det er truffet beslutning om dette i medhold av fullmakt som nevnt i aksjeloven § 7-6, Revisorloven § 2-1 (3).* Med aktivt bortvalg menes det dermed at selskapene må beslutte at de ikke vil fortsette med revisjon, og melde ifra om dette. Forslaget vil bli grundigere gjennomgått senere i oppgaven, slik som det ble fremlagt i Proposisjon 51. L, heretter kalt Prop 51. L.

Oppgaven med å kartlegge oppfatningene av revisjonsplikten i Vestfold, samt hvordan selskapene vil agere kan synes som vid med tanke på alle interessentene som er til årsregnskapet. Denne oppgaven vil ikke søke å forklare hva de eksterne interessentene til selskapet vil kreve. Denne oppgaven søker heller ikke å forklare hvilke fordeler og ulemper som valg av revisjon gir. Denne oppgaven dreier seg i hovedsak om hva selskapene som kommer inn under unntaket i forslaget til revisorloven § 2-1 tenker om revisjon slik den er i dag (revisjonsplikt), og

hvordan disse vil agere i forhold til revisjonsplikt slik det foreligger i Prop 51. L. En sentral del av oppgaven vil også være å belyse grunnene for at selskapene velger eller ikke velger å fortsette med revisjon.

1.1 Problemformulering

Antagelsen er at markedet i Vestfold i stor grad består av små AS. Dette er selskap som vil komme over og under grensen for revisjonsplikt, men er i hovedsak selskap som kommer inn under forslaget til ny Revisorloven § 2-1. Alle de 5 store revisjonsselskapene (PwC, Ernst & Young, KPMG, Deloitte og BDO) er representert i Vestfold, i tillegg til mange mindre lokale selskaper. Det er å forvente at de mindre selskapene har en enda større andel av små selskap enn Big 5 revisjonsselskapene. Ved å undersøke Vestfold isolert vil bransjen stå bedre rustet til å håndtere denne endringen som kommer for de minste selskapene. Et annet aspekt ved oppgaven er å søke forklaringer på hvorfor selskapene velger enten å fortsette med revisjon eller ikke. Dette vil også gi revisorene i Vestfold en pekepinn på hva kundenes grunnlag for standpunkt til revisjonsplikt er. Det er også naturlig å tro at dette vil være relativt likt for en del mindre fylker i landet, og spørsmålet om svarene kan generaliseres diskuteres senere i oppgaven.

Basert på tall hentet fra Forvalt pr 31.12.2009 så var det 5 260 selskap i Vestfold som ikke lenger vil være revisjonspliktige. Det er i tillegg forventet at interessenter til årsregnskapet kan sette krav til selskapene selv om revisjonsplikten faller bort. Det vil være interessant å se hva selskapene selv tror effekten av å fortsette med revisjon eller ikke vil ha på disse interessentene.

Basert på dette er problemstillingen formulert som følgende over to linjer:

Revisjonsplikten i et lite marked; Vestfold.

- Hvordan vil dagens revisjonspliktige selskaper i Vestfold forholde seg til revisjon når denne blir frivillig?
- Hvilke faktorer påvirker valget om å fortsette med revisjon eller ikke?

1.1.1 Avgrensninger

Oppgaven vil kun forholde seg til selskapene som kommer inn under unntaket i loven, og vil ikke forklare hvordan selskapene som fortsatt har revisjonsplikt etter Revisorloven § 2-1 vil forholde seg. Vi vil i tillegg kun se på revisjonsplikt for aksjeselskap, alle andre selskapsformer holdes utenfor.

Det er i tillegg en del generelle krav som fortsatt foreligger revisjonsplikten av årsregnskapet. Revisjonsbekreftelser etter aksjeloven vil ikke endres. Også dette aspektet, samt forholdet til andre lover holdes utenfor oppgaven.

2 Teori

Ordet revisjon kommer fra latin og betyr ettersyn eller gjensyn. Denne oppgaven tar for seg finansiell ekstern revisjon av en utenforstående. Finansiell revisjon kan defineres som ”en prosess der en person som er uavhengig av og ikke har særinteresser i et foretak, gis fullt innsyn i foretakets forhold og gransker regnskapsinformasjon som er produsert av foretaket og avgir en bekreftelse overfor brukerne av informasjonen vedrørende dens riktighet.” Gulden (2007, s. 21-22)

Teorirammen for oppgaven, og dens begreper kan utledes fra definisjonen hentet fra Gulden.

1. Person som er uavhengig
2. Granske regnskapsinformasjon
3. Brukerne av informasjon.

Under brukere av informasjon er samfunnet og de ansatte holdt utenfor. Dette er primært siden ”samfunnet” via lovforslaget har sagt seg villig til å fravike revisjonsplikten slik den har foreligget frem til i dag. De ansatte er i tillegg holdt utenfor grunnet ressursmessige vurderinger ved utarbeidelsen av oppgaven, og at selskapene som kommer inn under grensen har få ansatte.

2.1 *Person som er uavhengig*

En investor som investerer penger i et selskap er avhengig av relevant informasjon. Hvordan kan investoren vite at midlene som er investert blir utnyttet av entreprenøren til egen vinning? Hvordan kan investoren vite at grunnlaget for investeringen ikke er basert på uriktige regnskapstall? I begge scenarioer ligger det risiko.

Smith & Smith (2004) tar opp at entreprenører presenterer for optimistiske fremtidsutsikter, samt at de ikke fremlegger all relevant negativ informasjon for investoren. Dette medfører at informasjonen investoren skal ta sin beslutning på bakgrunn kan være ensidig. Når først investoren har investert i selskapet kan man få et agentproblem.

En deling mellom ledelsen og eierne av selskapet som kan føre til et agentproblem, har blitt forklart av agentteorien. (Jensen & Meckling, 1976).

Svanström (2008) tar opp agent -og principalteorien i forhold til revisjon, der agenten er ledelsen og principalen er eierne. Der det er eksterne eiere vil disse ofte betale kostnaden som foreligger ved revisjon for å få en uavhengig tredjepart til å kontrollere materialet agenten fremlegger principalen, da kostnaden ved overvåkning vil bli redusert.

I Norge har det frem til nå vært en lovbestemt revisjonsplikt for alle aksjeselskap, og det er i tillegg vært et krav om at denne er uavhengig av selskapet. Revisorloven Kapittel 4 regulerer revisors uavhengighet og objektivitet. Dermed har informasjonen som kommer fra agenten blitt kontrollert av en uavhengig revisor. I avsnitt 2.3 gjennomgås de forskjellige brukerne av regnskapet, da også med fokus på eiere og ledelse.

I Norge er det et skille mellom Big 5 revisor og andre revisjonsselskap. I litteraturen er det hovedsakelig referert til Big 4. For enkelthetshensyn vil Big 5 i Norge bli sett opp imot Big 4 som er i litteraturen. I oppgaven er det et skille mellom Big 5 revisor og andre revisjonsselskap. Dette er for å påvise eller avvise om det er forskjell på selskap som har en Big 5 revisor eller et annet revisjonsselskap, i forhold til hvordan de forholder seg til revisjonsplikten. Svanström (2008) har foretatt en undersøkelse om hvordan selskapene i Sverige vil forholde seg hvis revisjon blir frivillig. Samtlige regresjonsanalyser viste at de som har valgt en Big 4 revisor har større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon hvis den blir frivillig, enn de selskap som har et mindre revisjonsselskap.

I forbindelse med bortfall av revisjonsplikten er det å anta at regnskapsførers rolle vil bli noe endret. Se 2.2.3 for en gjennomgang av regnskapsførers rolle.

2.2 Granske regnskapsinformasjon

”Som grunnlag for revisors konklusjon krever ISA-ene at revisor oppnår betryggende sikkerhet for at regnskapet totalt sett ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.” (ISA 200.5) Revisjon er basert på vesentlighet, og at man skal få en betryggende sikkerhet for at regnskapet er uten vesentlige feil. Det vil si at man ikke får er absolutt sikkerhetsnivå. Se avsnitt 2.2.1 for revisjonens iboende begrensninger.

Revisors mål ved revisjonen er å avgi en mening gjennom en skriftlig uttalelse (revisjonsberetning) som beskriver grunnlaget for meningen. (ISA 700.6)

Revisjonsberetningen er ”beviset” selskapet får etter endt revisjon. Wang og Tengesdal (2010) har skrevet en masteroppgave der de tar opp revisjonsberetningens betydning for konkursprediksjon. Tallmaterialet i oppgaven er konkursstatus på alle norske AS i perioden 2005-2007. De kom frem til at revisjonsberetningen som forklaringsvariabel øker prediksjonsevnen for konkurs, og da spesielt i eiendomsbransjen.

2.2.1 Revisjonens iboende begrensning

ISA 200.A45 nevner revisjonens iboende begrensninger. Dette går ut på at man ikke kan redusere revisjonsrisiko til null. En grunn til revisjonens iboende begrensning er nødvendigheten av at revisjonen gjennomføres innenfor en rimelig tidsperiode og til en rimelig kostnad. Se under for kost/nytte vurdering av revisjon.

2.2.2 Kost/nytte

Hva som er en rimelig kostnad er en subjektiv vurdering fra selskap til selskap. Både artikkelen til Langli og ECON rapporten ser på kost/nytte i forhold til revisjonsplikten. ECON rapporten er brukt av Revisjonspliktutvalget i forhold til NOU 2008:12 som er utredningen om revisjonsplikten for små foretak, og begge er referert til i Prop 51.L som er forslaget til lovvedtaket. Det er i tillegg fra 1.1.2010 blitt implementert ISA i Norge. The Auditing Practice Board i England har gjennomført en undersøkelse basert på 2009 regnskap for å se på ISA-enes virkning på revisjonshonoraret i England. Situasjonen i England og Norge er rimelig lik i forhold til antallet nye krav. Undersøkelsen viser at det for små og mellomstore foretak er en gjennomsnittlig økning på 9,6 prosent i tilbakevendende kostnader. (ISA på norsk 2011, s 8)

Denne økningen er ikke hensyntatt for selskapene i undersøkelsen i Kapittel 4, og det er uvisst om denne økningen vil ha noe å si for selskapenes vurdering. I tillegg er det uvisst hvem part som bærer denne kostnaden, eller om den fordeles mellom revisjonspliktig selskap og revisjonsselskapene.

Både Langli (2009) og ECON rapporten (2007) har sett revisjonen i forhold til den kostnaden som foreligger. Langli er for at revisjon skal bli frivillig for små selskap, mens ECON rapporten som er skrevet på oppdrag for den norske Revisorforening, er for at revisjonsplikten ikke skal endres. Under er begge disse gjennomgått, og det vesentligste i forhold til kostnadsaspektet er fremstilt.

Kostnadsargumentet til Langli

Langli (2009) argumenterer for at det er få interessenter til de små AS'ene. Han har foretatt analyser basert på tall fra 2006. I et AS påløper det kostnader for tilrettelegging for revisor (vanskelig å tallfeste), samt at de i tillegg betaler ca 1,04 prosent av omsetningen i gjennomsnitt i revisjonshonorar. I tillegg står de små AS kun for 3,8 prosent av inntektsskatten. Langli hevder det vil være bedre å rette ressursinnsatser mot de selskap som ikke se små.

Kostnadsargumentet i ECON rapporten

ECON rapporten (2007) trekker frem scenarioer som kan gjøre at et bortfall av revisjon vil medføre like eller større kostnader enn inntekten. De oppgaver revisor har hatt må erstattes av andre enn revisor, og kostnaden kan bli høyere enn den foreligger med revisor. I tillegg kan det forekomme en duplisering av oppgaver i økonomien hvis de forskjellige brukerne av regnskapet erstatter revisjonsberetningen med egne kontroller, herunder banker og kredittforetak, leverandører og skattemyndigheter.

Vi ser over to forskjellige synspunkter på kost/nytte med revisjon. Begge rapportene er lest og vurdert i forbindelse med lovforslaget. I Prop 51. L. med lovforslaget ser vi at de har bygget sin kostnadsvurdering på rapporten til Langli. Det er tydelig at de ikke har bygget mye av sin kostnadsvurdering på ECON rapporten, da denne er pro revisjon kontra artikkelen til Langli. I Prop 51. L. står det at departementet anslår at de fleste selskap som kan velge frivillig revisjon betaler 10 000 – 15 000 NOK årlig i revisjonshonorar. Den totale kostnaden er det derimot vanskelig å anslå da selskapene kan få for eksempel dyrere lån som følge av at kreditorer vil kreve mer sikkerhet. Departementet klarer dog ikke på bakgrunn av rapporten til Langli og ECON å tallfeste hva nettoeffekten av valgfri revisjon vil bli. (Prop 51. L., 2011)

På selskapsnivå er det typisk effekter som høyere renter på lån med mer som vil påvirke deres kost/nytte vurdering. Svanström (2008) har undersøkt kost/nytte vurdering for svenske selskap. For selskap med 1-5 ansatte er det 18,6 prosent som mener nytten overstiger kostnaden mens tilsvarende tall for selskap med 6-9 ansatte er 25 prosent.

Sett fra revisorens side har Nome (2009) foretatt en undersøkelse blant revisorer for å undersøke revisors risikovurderinger, og da spesielt i forhold til vesentlighetsgrensene som settes. Svarene i undersøkelsen indikerer at vesentlighetsgrenser for planleggingsformål under kr 100 000 synes unødvendig, og dette underbygges av at 70 prosent av revisorene er enig eller delvis enig i at revisjonshandlingene er for omfattende i forhold til risikoen som foreligger. Dette kan skyldes at revisjonsprogrammene er mer styrende enn risikovurderingen. Langli (2009) kan sies å argumentere for noe av det samme. Han mener at revisjonsstandardene har aldri vært innrettet mot revisjon av små foretak.

Revisjonsprogrammene er basert på standardene og dermed kan det som Nome (2009) påpeker bli at revisjonsprogrammet er mer styrende enn risikovurderingen.

Undersøkelsen i kapittel 4 har kun tatt for seg lovpålagt revisjon. Det er allerede revisjonsselskap som prøver å møte de nye markedsmulighetene ved å opprette egne avdelinger for regnskapsføring. Det er også grunnlag for å tro at det vil bli mer vanlig med alternative handlinger fremover.

1. Begrenset revisjon / forenklet revisorkontroll av regnskaper
2. Avtalte kontrollhandlinger
3. Revisjon av enkeltposter i regnskapet/prosjektregnskap
4. Kvalifisert utarbeidelse av årsregnskap inkl uttalelse fra revisor

Det er mulig disse handlingene kan gi de små selskapene en nytte som overstiger kostnaden kontra full revisjon? Det kan tenkes at et selskap kun vil ha revidert kundefordringene, eller varelageret. Vil interessentene godta dette? Dette er ikke spørsmål som søkes forklart i oppgaven, men som er interessante i forhold til fremtidig utvikling av revisjonen som profesjon, og hvilke tjenester markedet vil etterspørre.

Under er det satt opp en oppstilling som viser hva selskapet/aksjonæren vil spare på revisjon etter at skatteeffekten er hensyntatt. Det er mulig at ikke selskapene har vurdert kost etter skatt, og dermed får en ”gal” vurdering av sin kost-/nytte vurdering.

	Årlig revisjonshonorar		
	kr 10 000	kr 20 000	kr 30 000
<i><u>For selskapet</u></i>			
Økt resultat før skatt	kr 10 000	kr 20 000	kr 30 000
Økt selskapsskatt (28%)	-kr 2 800	-kr 5 600	-kr 8 400
Netto økning årsresultat	kr 7 200	kr 14 400	kr 21 600
<i><u>For aksjonæren</u></i>			
Økt utbytte	kr 7 200	kr 14 400	kr 21 600
Økt skatt (28%)	-kr 2 016	-kr 4 032	-kr 6 048
Netto økning alminnelig inntekt	kr 5 184	kr 10 368	kr 15 532

Tabellen over viser hvor mye selskapene/aksjonæren vil spare på og ikke ha den lovpålagte revisjonen. Det kan tenkes at regnskapsfører må ta mer betalt for mer kontroll. Dette vil igjen medføre at det blir en redusert økning i netto årsresultat, og netto økning i alminnelig inntekt hvis selskapet skal ta ut utbytte.

2.2.3 Regnskapsførers rolle

Utvalget har vurdert små AS som benytter seg av regnskapsfører kontra de som fører regnskapet selv. Erfaringene fra Økokrim og skattemyndighetene er at de som benytter ekstern profesjonell hjelp normalt utarbeider regnskap med høyere kvalitet. (Prop 51. L., s 26). Hvor vidt dette veier opp for kvaliteten som et revidert regnskap er diskutert i litteraturen. I Danmark ble det foretatt en utredning i forbindelse med revisjonsplikten. De konstaterer at det er vanskelig å si hvor mye kvaliteten påvirkes av revisors granskning. (Erhvervs-og Selskabsstyrelsen 2005).

Kinney og Martin (1994) har derimot gjennomgått 9 studier, og konkluderer med at revisjonen fører til at det blir mindre feil i regnskapet.

I Norge kan det sies at regnskapsfører vil få et større ansvar for dette nå enn tidligere. Grunnlaget for dette er at det i Prop 51. L. foreslås at selskapene må føre opp på næringsoppgaven om de fører regnskapet selv, eller om de benytter seg av en autorisert regnskapsfører. Regnskapsførere har allikevel ikke samme kravet som revisorer, men det er et krav om at alle som fører regnskap for andre må være autorisert. De skal heller ikke i samme utstrekning som revisor utføre kontrollhandlinger. ”Det ligger imidlertid implisitt i yrkesutøvelseskravet om å utføre oppdrag i samsvar med bestemmelser i lov, forskrifter og god regnskapsføringsskikk at regnskapsfører også har et visst selvstendig ansvar å ivareta.” (Prop 51, s 16). Se 2.3.2 hvordan regjeringen mener at det bør tillegges vekt hvis selskapets regnskap er satt opp av en autorisert regnskapsfører. Autorisasjonen kan etter Regnskapsførerloven § 7 tilbakekalles hvis regnskapsfører anses uskikket fordi vedkommende har gjort seg skyldig i en straffbar handling, eller vedkommende har grovt eller gjentatte ganger har overtrådt regnskapsførers plikter.

Det er uvisst hvordan yrkesutøvelseskravet til regnskapsførere vil kunne påvirkes av at revisjonsplikten blir borte.

Earnings management

Earnings management kan oversettes til regnskapsmanipulering på norsk. Kjente saker i Norge er Sponsor Service og Finance Credit. Det finnes mye teori på området, og herunder definisjoner. ”Earnings management er aktiv manipulering av regnskapsmessig resultat, med den hensikt å skape et forandret bilde av selskapets utførelse/performance”. (Mulford & Comiskey, 2002, s. 360)

Earnings management er høyst relevant når man snakker om revisjonsplikt. Revisor har tidligere gjennomgått estimater med mer som ligger til grunn i regnskapet. Kleppe og Lund (2009) har tatt opp hvilke tre faktorer som må være til stede for at risikoen for misligheter skal være stor.

1. Incentiver og press.
2. Mulighet
3. Kommuniserte holdninger fra styret og ledelsen

Punkt 1 og 3 vil være relativt lite påvirket av at revisjonsplikten for små AS blir borte. Det kan derimot diskuteres om punkt 2, mulighet, vil øke som følge av dette. Intern kontroll og arbeidsdeling er ikke like utbredt i mindre selskap, og det er derfor revisor i mindre selskap i stor grad baserer revisjonen på

substanshandlinger. Når revisor blir valgt bort kan man anta at regnskapsførers rolle vil bli utvidet.

2.3 Brukerne av informasjon

”Formålet med revisjon er å øke de tiltenkte brukernes tillit til regnskapet. Dette oppnås ved at revisor gir uttrykk for en mening om hvorvidt regnskapet i det alt vesentlige er utarbeidet i samsvar med det gjeldende regelverket for finansiell rapportering.” (ISA 200.3)

Ved spørsmål om revisjonsplikt blir det også et spørsmål om brukerne av regnskapet. Langli (2009) sin ser lovforslaget opp imot brukerne, i tillegg har ECON utarbeidet en rapport for Den Norske Revisorforening. Utifra konklusjonen de to kommer til kan det sies at Langli er for at revisjonsplikten oppheves. ECON rapporten påpeker at inntekten for samfunnet ved et frafall av revisjonsplikten vil også ha store kostnader, og det er ikke å utelukke at for samfunnet kan velferdsgevinsten bli tilnærmet null.

2.3.1 Eierne

Ledelsen er en intern interessent som har tilgang til informasjon. Dette gjelder også eierne i den grad eier og ledelse er samme gruppe, og det ikke er noen eksterne eiere. ”I store foretak har de fleste eiere ingen annen forbindelse med foretaket enn gjennom sin eierposisjon, og de er henvist til den informasjon som foretakets ledelse gir dem.” (Gulden 2007, s 30). Langli ser dette opp imot selskapene som er berammet av lovforslaget. For mindre selskap er eierskapet så konsentrert at eierne gjennom sine valg på generalforsamlingen kan bestemme graden av innsyn i virksomheten og kontrollen med ledelsen. (Langli 2009, s 110). ECON rapporten (2007) setter fokus på at det ofte er passive finansielle eiere som stiller kapital til disposisjon for selskapene, og at dermed passive eiere og minoritetsinteresser vil beholde revisjonsplikten for selskapene.

I lovforslaget er det lagt inn et slikt minoritetsvern. Revisorloven § 7-6 (1) gir oss at: ”Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å treffe beslutning om at selskapets årsregnskaper ikke skal revideres...”

I tillegg har minoriteten mulighet til å kreve en begrenset revisjon av regnskapet. Revisorloven § 7-6 (1) gir oss at: ”I selskap hvor det i medhold av § 7-6 er truffet beslutning om at selskapets regnskaper ikke skal revideres, kan en aksjeeier

fremsette forslag om begrenset revisjon av selskapets årsregnskap for forrige regnskapsår.” Her trengs kun 10 prosent tilslutning av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen.

2.3.2 *Banker og finansinstitusjoner*

”Banker og andre finansinstitusjoner låner penger til foretaket. Når det skal treffes en avgjørelse vedrørende en lånesøknad, og gjennom hele lånets løpetid, har disse institusjonene behov for informasjon som gjør det mulig å bedømme om foretaket vil være i stand til å betjene lånet i henhold til lånebetingelsene, og om lånene til enhver tid er tilfredsstillende sikret.” (Gulden 2007, s30). For små AS med rentebærende gjeld er det ikke grunnlag for å stille krav om revisjon da bankene kan stille krav for å yte kreditt. (Langli 2009, s 111)

I Storbritannia er det gjennomført en undersøkelse på selskap som har frivillig revisjon. Den viser at det er kredittgivere som er den største grunnen til at selskapene velger revisjon. (Collis, 2003). En studie i USA har i tillegg vist at ved å benytte seg av en BIG 4 revisor kan ”unge” selskap få en lavere rente på kreditt fra banker og finansinstitusjoner. (Pittman og Fortin, 2004)

I Prop 51. L. antar regjeringen at unntaket fra revisjonsplikt kan lede til at kravene skjerpes til kredittvurdering og sikkerhetsstillelse for foretak uten revisor men at omfanget er vanskelig å bedømme. I tillegg mener de det bør kunne tillegges vekt hvis regnskapet er satt opp av revisor eller autorisert regnskapsfører.

2.3.3 *Kunder og leverandører*

”Leverandører av varer og tjenester som yter kreditt til foretaket, har behov for informasjon som gjør det mulig å bedømme foretakets kredittverdighet.” (Gulden 2007, s 30). Dette kan spesielt fremkomme ved at kredittiden endres, og at selskap uten revisjon kan få redusert sin kredittid.

”Kunder av foretaket har vanligvis ikke så stort behov for informasjon om foretaket.” (Gulden 2007, s 30). Det kan allikevel være noen situasjoner der det er interesse for kundene, men dette er i hovedsak knyttet til overlevelsessevne og leveransedyktighet. Hvis et selskap er lite likvid og har en dårlig lønnsomhet, kan dette anses som en dårlig leverandør. For et selskap er det viktig at de får levert de varer og tjenester de er avhengige av. Det kan dog sies at et regnskap også kan brukes mot selskapene. Det henger sammen med at kundene da kan se at

selskapene har en bedre lønnsomhet, og kan dermed bruke dette som et argument for å få kjøpt varer og tjenester til reduserte priser. (Tellefsen og Langli, 2005).

Langli (2009) hevder at det er en liten andel som benytter seg av regnskapene til kredittvurderinger, og at bruk av kredittopplysningsfirmaer har klare fordeler, og da spesielt at datagrunnlaget er bedre. ECON rapporten (2007, s 40) trekker frem at revisjon bidrar til en økt trygghet for kunder og leverandører. I en spørreundersøkelse publisert i rapporten trekkes det frem at alternative tiltak vil benyttes dersom det ikke foreligger reviderte regnskap.

Skillet mellom de to rapportene er at Langli trekker frem at kredittopplysningsfirmaer har et større datagrunnlag å basere sine konklusjoner på, mens ECON rapporten trekker frem at revisjon vil føre til en økt trygghet for kunder og leverandører.

2.4 Revisjonsplikt i andre Skandinaviske land og Storbritannia.

Under er en oppsummering fra Prop 51.L. og NOU 2008:12 vedrørende revisjonsplikten i andre Skandinaviske land. Sverige og Danmark har hatt lempinger på revisjonsplikten de siste årene. Grensene for revisjonsplikt er ikke like for disse landene, og Norge, men i hovedsak ligger de Nordiske landene lavere enn andre land i Europa. Svanström (2008) har undersøkt hvordan svenske ledere av små og mellomstore bedrifter vurderer revisjonsplikten. Disse resultatene er også medtatt. Collis (2003) har gjennomført en studie i Storbritannia vedrørende revisjonsplikten, og denne viser effektene i Storbritannia. Denne studien er referert til i NOU 2008:12, som var Revisjonspliktutvalgets utredning.

Sverige

Svenskene la i 2010 frem et forslag om å fjerne revisjonsplikten for mindre selskap i Sverige. Det er anslått at ca 70 prosent av svenske aksjeselskap kommer inn under dette fritaket. Foreløpige antakelser er at det vil være ca 40 prosent av selskapene som vil benytte seg av muligheten til å fravelge revisjon, selv om det antas at dette vil skje over flere år, Prop 51. L.

Svanström (2008) har foretatt en undersøkelse i forbindelse med om svenske selskap vil fortsette med revisjon hvis den blir frivillig. 63,5 prosent med mellom 1-5 ansatte svarer de vil fortsette med revisjon, men det er 15,3 prosent i vet ikke kategorien. Tilsvarende er det 62 prosent som vil velge revisjon, men det er 26,6 prosent i vet ikke kategorien for selskap med 6-9 ansatte.

Danmark

Danskene fjernet revisjonsplikten i 2006. Da var det ca 41 prosent som kom inn under dette fritaket. Terskelen for fritak er hevet med virkning fra 1.1.2011. Det ble foretatt en evaluering i 2007 på bakgrunn av det opprinnelige fritaket. 22.8 prosent av selskapene valgte å fravelge revisjon. Selv om disse valgte bort revisjon benyttet 30.6 prosent av disse likevel revisor til andre oppgaver. Det ble også foretatt undersøkelser på regnskapskvaliteten på de selskapene som hadde fravalgt revisjon. Undersøkelsen viste at det var noe høyere for selskap som hadde fravalgt revisjon, men forskjellen lå innenfor et statistisk usikkerhetsintervall. Samtidig var det litt flere feil i selvangivelsen til de som ikke har revisor, men det er ingen straffesaker som er opprettet mot selskaper som har fravalgt revisjon, Prop 51. L.

Storbritannia

Grensene som revisjonsfritak er høyere i Storbritannia enn de som foreligger i Norge. Det er foretatt en undersøkelse i Storbritannia i 2003 på selskap som har frivillig revisjon. Under kommer en oppsummering fra NOU 2008:12 vedrørende funn. Undersøkelsen ble sendt til 790 selskaper. Av selskapene så var 68 prosent av selskapene heleide familieselskaper og 44 prosent av selskapene hadde ekstern finansiering. I Storbritannia er det 60 til 70 prosent som velger og ikke ha revisjon. I følge rapporten til Collis er det størst andel av de minste selskapene som velger bort revisjon.

Hovedgrunnen til at selskap valgte bort revisjon er kostnadsbesparelsen.

Collis (2003) har også konkludert på hvorfor selskap velger å fortsette med revisjon

1. Omsetningen er større enn de som velger bort
2. Ledelsen anser av revisjon øker kvaliteten på den finansielle rapporteringen
3. Det er eksterne eiere uten tilgang på interne regnskaper
4. Årsregnskapet blir avgitt til banker og andre finansieringskilder.

3 Metode

3.1 Undersøkellesdesign

Basert på problemstillingen i oppgaven vil undersøkelses designet baseres på et deskriptivt design. Dette designet er et beskrivende design, og benyttes til å gi svar på spørsmål som *hva, hvilke, hvordan, hvem og hvorfor*.

Andre mulige design er casual eller eksplorerende. Kausale brukes når man er interessert i årsak og virkning, mens eksplorerende skal utdype det vi vet lite om. (Jacobsen 2005, s 61).

3.2 Kvantitativ eller kvalitativ

Etter at problemstillingen var formulert og valget falt på et deskriptivt design ble neste vurdering om oppgaven skulle ha en kvalitativ eller kvantitativ tilnærming.

Basert på det deskriptive designet, og svarene dette designet vil gi svar på, falt vurderingen i hovedsak på hvordan dette skulle oppfylles i forhold til tiden som var tilgjengelig.

”Mens kvantitative data opererer med tall og størrelser, operer kvalitative data med meninger. Meninger er formidlet i hovedsak via språk og handlinger.” (Dey 1993 i Jacobsen 2005, s 126)

Fordelen ved den kvalitative metoden er at den er mer åpen enn den kvantitative, og at den vektlegger detaljer og det unike ved hver respondent. En ulempe ved den kvalitative metoden er at den er mer ressurskrevende. (Jacobsen 2005, s 130 og 131).

Fordelen ved den kvantitative metoden er at den standardiserer informasjonen og at den er mindre ressurskrevende enn den kvalitative metoden. Det gjør muligheten for mange respondenter større, og øker muligheten for å generalisere resultatene til hele populasjonen vi ønsker å si noe om. En stor ulempe ved den kvantitative metoden er at den gjør det vanskeligere å gå i dybden, da det er mindre åpenhet enn i den kvalitative metoden. (Jacobsen 2005, s 132 og 133).

Opgaven er skrevet parallelt med jobb som revisor, og det ble klart at en kvantitativ tilnærming ville kunne gi svar på *hva, hvilke, hvordan, hvem og hvorfor* på en mer effektiv måte, og for en større populasjon gitt tiden som var til rådighet. Ulempen er at den mister det unike ved hver respondent da den kvantitative metoden er mer låst enn for eksempel et åpent intervju. Oppgaven er

deduktiv, og tar utgangspunkt i tidligere studier, samt tilgjengelig teori på området. Min rolle som revisor har også spilt inn i utformingen av spørreundersøkelsen. Oppgaven skal belyse de subjektive grunnene til selskapene for de valgene de tar, og de objektive faktorene som ligger bak. Oppgaven søker ikke å finne hvilken faktor som er den viktigste for hvilke valg selskapene tar. Omfanget av en regresjonsanalyse ble ikke antatt nødvendig for å belyse problemstillingene.

3.3 Spørreundersøkelsen

Spørreskjema kan sendes ut elektronisk eller via post. Fordelen med de elektroniske utgavene som er tilgjengelige i dag er at det er relativt lite ressurskrevende å sende ut til mange respondenter, samt at man får tallmaterialet ferdig sortert og klart til analyse ved mottak. Denne ressursbesparelsen gjør at man kan bruke mer tid på noe av det viktigste med en spørreundersøkelse; spørsmålene. Valget falt på å benytte det elektroniske verktøyet Questback for å samle inn primærdata.

Det er tre elementer som står sentralt ved planleggingen av en datainnsamling ved hjelp av spørreskjema. (Jacobsen 2005, s 236)

- a) Operasjonalisere de begreper vi ønsker å måle. Faktorene som ligger til grunn for selskapenes valg ble tidlig operasjonalisert. Faktorene ble satt slik at de ble målbare i spørreundersøkelsen.
- b) Utforme spørsmålene så korrekt som mulig. Dette vil si at det ikke skal være noen uklarheter ved spørsmålene. Dette punktet var det som tok mest tid, og i etterkant ser jeg også at det kunne vært benyttet enda mer tid på dette. Det ble ved utformingen av spørsmålene satt ved en tilleggskommentar der jeg anså at spørsmålene kunne være uklare.
- c) Bestemme om gjennomføringen skal skje ved hjelp av intervju eller utsendelse av skjema. Det ble tidlig bestemt at det skulle være en utsendelse av skjema, da det alternativet med intervju ville være for tidkrevende. Neste vurdering ble da om det skulle være elektronisk eller postutsendelse av spørreskjema. Fordelen med å sende det i postform er at det er mulig å få sendt ut til alle selskapene, men ulempen er tiden det tar. Valget ble derfor tidlig i prosessen satt til elektronisk. Dette var grunnet ressursbruken ved utsendelsen ble betydelig redusert, samt at det er en enklere måte å få systematisert svarene ved retur. Det er flere tilgjengelige

elektroniske programmer online, men grunnet erfaringer med Questback fra tidligere medarbeiderundersøkelser på jobben falt valget på dette. Tidligere erfaringer med programmet var dog kun fra svarerens side, så derfor gikk det med en del tid til å se hva som kunne gjøres i programmet, samt hvilke muligheter som lå for prosessering av svarene.

3.3.1 *Utforming av spørreskjema*

Spørreskjema ble først utformet som kladd. Dette var en prosess som gikk over flere uker. I denne tankeprosessen ble *hva, hvilke, hvordan, hvem og hvorfor* fra det deskriptive designet benyttet for å konstruere spørsmål som ville belyse problemstillingen. I tillegg var det noen huskereglene som ble benyttet i forbindelse med utformingen av spørsmålene. (Jacobsen 2005, s 253 til 260)

- 1) *Ha en enkelthet i spørsmålene, dvs at man ikke stiller doble spørsmål og bruker innviklede setninger; herunder innviklede bi-setninger.* Dette ble nøye vurdert, og spesielt i forhold til at flest mulig skulle gjennomføre hele undersøkelsen.
- 2) *Et begrep kan tolkes forskjellig av ulike respondenter, derfor må det etterstrebes å ha spesifiserte og konkrete spørsmål.* Der det antas å være uklarerheter er det tatt med en forklaring i forkant av spørsmålet.
- 3) *Så langt det er mulig ikke still ledende spørsmål.* Det er allikevel benyttet noen ledende spørsmål i denne spørreundersøkelsen, da poenget med oppgaven er å få svar på om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke, herunder at noen spørsmål MÅ de ta stilling til.
- 4) *Vurder nøye om det skal være en midtkategori eller en "vet ikke" – kategori i svaralternativene.* Dette ble vurdert for hvert enkelt spørsmål, og tatt med der det var å anse som relevant. Skjemaet er lagt opp slik at det heller er med noen tilleggsspørsmål som vil kunne gi svar på der denne kategorien ikke er medtatt. For eksempel er det ved et ja/nei spørsmål senere et spørsmål som går på hvor godt dette er diskutert i selskapet.
- 5) *Bruk gjerne åpne spørsmål kan være med på og "ufarliggjøre" spørreskjemaet.* Dette ble vurdert, men ikke medtatt. Grunnen til dette var de ressursene som var tilgjengelige ved oppgaveskrivningen. Det var allikevel en del respondenter som sendte mail etter de hadde svart på undersøkelsen med sine syn. I ettertid så er det blitt klart at det ville vært

lurt å ha med et spørsmål med respondentene sine syns på saken, der de kunne si akkurat hva de mente uten å være låst til svaralternativene.

- 6) *Filterspørsmål kan gjøre skjemaet til en labyrinth, og bør derfor vurderes.* Etter at spørsmålene var klare måtte det vurderes hvordan disse skulle presenteres. Questback har en mulighet for filterspørsmål, og dette ble vurdert som hensiktsmessig. Siden respondenter som gir et gitt svar blir ledet til neste spørsmål uten at de må orientere seg selv, så antas dette å være en tilfredsstillende. Dette er nok et større problem hvis man sender ut på papir.
- 7) *Retningen på spørsmålene bør varieres slik at de ikke krysser av vane.* Dette gjøres ved å gi de spørsmål de må ta stilling til, en skala. I denne oppgaven er det gitte svaralternativer som gjør at respondentene må ta stilling til en påstand uten at de kan svare ja/nei på hvert spørsmål.
- 8) *Kontroller skjemaet før utsendelse.* Dette ble gjort selv og av kollegaer. Når man sitter med spørsmålene er det fort å se seg blind, og derfor er det essensielt å få nye øyne til å se over spørsmålene, og svaralternativene. I tillegg ble det foretatt en ”test quest” for å påse at Questback fungerte som planlagt.

3.3.2 Utvelgelse av respondenter (og behovet for å generalisere?)

Siden jeg jobber som revisor i Vestfold var det dette markedet som var mest interessant for meg, og det er heller ikke gjort noen tilsvarende undersøkelser på revisjonsplikten der. Vestfold er et lite fylke, og det antas at revisjonsplikten vil kunne få en vesentlig påvirkning på revisjonsbransjen. Dermed falt valget ned på å sende ut undersøkelsen til alle som kommer inn under det nye lovforslaget basert på regnskapstall som var tilgjengelige pr 31.12.2009. Selskap med omsetning under MNOK 5 samt en balansesum under MNOK 20 ble valgt ut. Grensen på under 10 årsverk ble holdt utenfor da dette vil være et fåtall som ikke overstiger de andre grensene.

Det var ikke alle selskapene som hadde tilgjengelig mail liggende ute, så det ble sendt til alle med tilgjengelig mail på Proff Forvalt. I utgangspunktet ble det sendt til alle selskap, men i ettertid er svar fra revisorer, regnskapsførere, advokater og morselskap fjernet. Dette er gjort på bakgrunn av info hentet ut fra Proff Forvalt på bransje, og om det er morselskap.

Totalpopulasjonen av selskap i Vestfold er 5260. Det ble deretter identifisert hvor mange av disse som hadde tilgjengelig mailadresse på Proff Forvalt. 1455 unike mailadresser (selskap) ble identifisert. Spredningen på disse selskapene fremkommer i analysedelen i Kapittel 4.

På landsbasis er det også undersøkt hvor stor andel som er små AS. Undersøkelsen er basert på 2009 tall tilgjengelig i ProffForvalt. Dette er for å påse at Vestfold kan sammenholdes med resten av Norge. Det er kun hensyntatt omsetningsvilkåret på MNOK 5, da kontrollen med Vestfold viste at dette var det som hadde størst betydning. I tillegg er morselskap ekskludert.

	Østlandet	Sørlandet	Nord Norge	Midt Norge	Vestlandet	Sum
Antall AS (totalt)	97 817	11 465	15 024	14 339	50 462	189 107
Antall små AS	60 922	7 309	9 369	9 078	30 805	117 483
Andel små AS	62,3 %	63,8 %	62,4 %	63,3 %	61,0 %	62,1 %

Vestfold er en del av Østlandet i tabellen over. Isolert sett er det i Vestfold en andel på 62,3 prosent små AS. Dette er det samme tallet som Østlandet. Det er ingen store avvik mot resten av Norge, da Sørlandet har den største andelen av små AS med 63,8 prosent, mens Vestlandet har den minste andelen med 61 prosent. Gjennomsnittet for landsdelene er 62,1 prosent, og stemmer bra med populasjonen i Vestfold.

Ønsket er å kunne generalisere funnene, og derfor blir det gjennomført en bortfallsanalyse i forhold til de som ikke svarer, og de man ikke får sendt undersøkelsen til, se avsnitt 3.6. Som vi ser av figuren over er det mulig å generalisere funnene mot resten av landet basert på andel av små selskap i de ulike distriktene.

3.3.3 Bakgrunn for spørsmålene

Det deskriptive designet var styrende for hvilke spørsmål som ble stilt, og hvordan sammensetningen av spørsmålene ble. Starten på spørreskjemaet er i hovedsak bakgrunnsvariabler som skal gi svar på variablene hva og hvilke. Dette går på størrelse på selskapet, hvem som svarer, hvilken revisor de har i dag (med mer). Disse variablene er i hovedsak med for å kunne krysstabulere dette mot funn som er gjort, og om det er noen interessante forskjeller. Dette kunne også vært koblet i et statistisk program, men det anses tilstrekkelig og vesentlig mindre

ressurskrevende. Oppgaven skal diskutere de ulike faktorene uten å søke hvilken faktor som er den viktigste i forhold til valget om å fortsette med revisjon. Det kan tenkes å være flere interessante forskjeller mellom gruppene som svarer, for eksempel:

1. Vil nåværende revisor ha en innvirkning på valget om å fortsette med revisjon eller ikke, Big 5 revisor kontra mindre revisjonsselskap?
2. Vil eiersituasjonen i selskapet ha noe betydning på om selskapet velger å fortsette med revisjon eller ikke?

Dette er noen av faktorene som vil bli søkt besvart i analysen.

3.4 Respons på undersøkelsen

Da undersøkelsen ble sendt ut hadde jeg liten forventning til høy svarprosent. Jeg var usikker på om det var for mange spørsmål, dog jeg hadde kuttet disse ned til hva jeg mente var et minimum. Etter å ha lest gjennom tidligere studentoppgaver indikerte det at svarprosenten lå mellom 10 og 50 prosent. Samtidig håpet jeg at all jobben med spørsmålene, samt en forklarende invitasjon til respondentene ville gjøre at jeg fikk tilstrekkelig svar. Det var antatt at undersøkelsen ville ta mellom 5 og 10 minutter, og at dette var en slags smertegrense for hva disse små selskapene ville bruke på en undersøkelse om revisjonsplikt.

3.5 Utsendelse av spørreskjema

Spørreundersøkelsen var åpen fra 24.3.2011 til 7.5.2011. Den lange tiden var ikke nødvendig, men siden jeg jobbet parallelt med oppgaven gjorde det ikke noe. Jeg hadde valgt før utsendelse av oppgaven å ha to purringer, og det kan sies å være et riktig antall med denne typen undersøkelse. De fleste svarene kom ved hovedutsendelsen av oppgaven. Det var også bra svar ved den første og andre purringen. Jeg tenkte også på når det ville være lurt å sende ut oppgaven. Jeg sendte den ut på torsdag morgen. Det er uvisst om dette hadde noe å si på svarene, men responsen tyder på at dette fungerte tilfredsstillende for spørreskjemaet. Det var ingen avmeldingslink i spørreskjemaet, og det så jeg i ettertid at det burde vært. Det var noen som sendte klager på mail, men det var et mindretall. Oppgaven har interessert flere da det er mange som vil ha den etter den er ferdigstilt.

3.6 Målefeil, frafall, skjevheter i utvalget

Det er foretatt en bortfallsanalyse for å påse at det er validitet i svarene fra respondentene. Denne er foretatt på bakgrunn av omsetning, da Collis (2003) så at de med lavest omsetning hadde lavest tilbøyelighet til å fortsette med revisjon. Andel av total reflekterer hvor stor andel som har svart av totale selskap i omsetningsgruppen (inkludert de uten mail), og andel av utsendt reflekterer hvor stor andel som har svart innenfor omsetningsgruppen blant de som hadde tilgjengelig mail.

	0-1 MNOK	1-2 MNOK	2-3 MNOK	3-4 MNOK	< 4 MNOK
Utsendt	697	311	182	154	111
Mottatt svar	154	118	67	53	90
Andel av total	4 %	12 %	13 %	13 %	32 %
Andel av utsendt	22 %	38 %	37 %	34 %	81 %

Det kommer tydelig frem at det er størst andel av de større selskapene som hadde tilgjengelig mail, og at det tilsvarende er få som har tilgjengelig mail av de minste selskapene. Selskapene med omsetning mellom 1-4 MNOK har en tilnærmet lik andel av total og av andel utsendt. Vedrørende svar er det sett på hvor stor andel svar det er kommet inn per gruppe. Igjen er det størst andel svar blant de største selskapene, mens de minste har færrest svar (ut ifra andelen i gruppen).

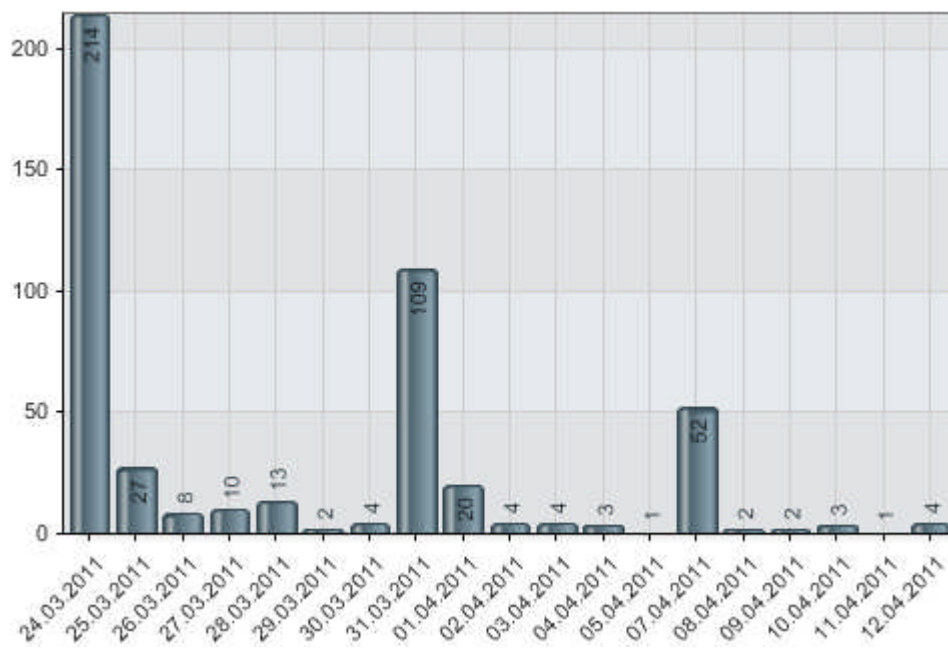
Dette er som forventet da selskap med omsetning under 1 MNOK antas å ha en mindre administrering av selskapet, og at en mail vedrørende en undersøkelse ikke vil bli prioritert på samme måte som i større selskap. Allikevel anses svarprosenten som helhet god.

I Questback var det lagt opp til at man måtte svare på alle spørsmålene for å komme videre. Ved gjennomgang av svarene fremkommer det at dette ikke har vært tilfelle, og det er uvisst hvorfor. Innkomne svar på de forskjellige spørsmålene ligger mellom 472 og 483. Avviket anses uvesentlig for analysen i kapittel 4 i oppgaven.

4 Resultater og diskusjon

Utsendt undersøkelse med svar er vedlagt i sin helhet i Vedlegg 2. Videre i dette kapittelet vil resultatene bli gjennomgått og presentert.

4.1 Svarprosent

Figur 1: Grafisk fremstilling på respons på spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til alle som hadde tilgjengelig mail liggende på Proff Forvalt, totalt 1455 unike selskap. Av de utsendte invitasjonene kom det inn 483 svar, noe som tilsvarer en svarprosent på 33,2 prosent (og 9,2 prosent av totalpopulasjonen). Dette var langt over det som var forventet ved utsendelsen. Det ble også mottatt mail fra mange av respondentene om at de ville ha den ferdige oppgaven, og disse to til sammen kan tyde på at respondentene synes problemstillingen var relevant, og noe som også selskapene kunne få noe igjen fra.

Hoveddelen av svarene kom inn samme dag som undersøkelsen ble sendt ut (opprinnelig og på purringsdagen).

4.2 Bakgrunnsvariabler

Under er det gjennomgått bakgrunnsvariablene som benyttes i forbindelse med oppgaven. Disse variablene skal i hovedsak gi validitet til svarene som diskuteres i 4.3-4.5.

Spørsmål 1 - Hvilken rolle har du i selskapet?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Daglig leder	44,8 %	215
2 Styremedlem	7,9 %	38
3 Daglig leder og styremedlem	39,4 %	189
4 Økonomiansvarlig	5,8 %	28
5 Annen rolle	2,1 %	10
Total		480

Det var viktig ved utsendelsen at den kom frem til riktig respondent i selskapet. I dette legges det at i små selskap antas det at det er alternativ 1-3 som gir mest validitet til svarene mottatt i undersøkelsen. Dette henger godt sammen med svarene som er diskutert i avsnitt 4.4.1 der det er 71.9 prosent av selskapene som svarer at de ikke har eksterne eiere. Kun 7.9 prosent svarer at de ikke er daglig leder eller i styret, og dette er viktig for undersøkelsen. På bakgrunn av dette antas det at spørsmålene har kommet frem til riktige personer i selskapene, og at de faktisk har noe med beslutningen om å fortsette med revisjon eller ikke å gjøre.

Spørsmål 17 - I hvilken grad er beslutningen om revisjon diskutert i selskapet?

Velg et av alternativene.

Benytt skalaen til å vurdere hvor mye det er diskutert i selskapet om selskapet skal fortsette med revisjon

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Ikke diskutert i selskapet	25,6 %	123
2 2	8,9 %	43
3 3	11,0 %	53
4 4	8,9 %	43
5 5 - Diskutert i styret	45,5 %	219
Total		481

For å kunne uttale seg om resultatene fra undersøkelsen var det viktig å få en indikasjon på hvor godt spørsmålet om revisjon var diskutert i selskapet. Som vi

så over er det allerede fastslått at spørreundersøkelsen er kommet frem til de som har noe med beslutningen å gjøre. Vedrørende hvor mye det er diskutert, er det 26,6 prosent av selskapene som ikke har diskutert spørsmålet vedrørende om de skal fortsette med revisjon. Det kan derfor sies at det vil være et usikkerhetsmoment vedrørende disse selskapene, og at kanskje disse kan ha større tilbøyelighet til å endre synspunkt på revisjon. Det er allikevel få selskap som har kun eksterne eiere, se avsnitt 4.4.1, dermed kan det argumenteres for at det kanskje ikke vil bety så mye allikevel.

Svarene viser at undersøkelsen har kommet frem til de respondentene i selskapene som undersøkelsen var designet for. I tillegg fremkommer det at en del selskap har diskutert hvordan de skal forholde seg til revisjonsplikten.

4.3 Vil selskapet fortsette med revisjon eller ikke

Grunnlaget for hele oppgaven var for å undersøke hvordan selskapene ville forholde seg til lovforslaget om å gjøre den lovpålagte revisjonsplikten for AS frivillig, herunder hvilke faktorer som kan sies å påvirke valget. Dette er også spørsmålet som vil bli krysstabulert med andre spørsmål for å finne en forklaring på hvorfor selskapene velger som de gjør (herunder hvilke faktorer), samt å se dette opp mot teorien og erfaringer og undersøkelser fra andre land som har hatt lempinger på revisjonsplikten. Spørsmål 16 er hovedspørsmålet i oppgaven, og spørsmål 19 og 20 går på grunnene selskapene selv sier er til de velger å fortsette med revisjon eller ikke. Dette er dermed den subjektive grunnen til at selskapet velger som de gjør. Fra avsnitt 4.4 vil det bli gjennomgått faktorer som påvirker valget for å fortsette med revisjon eller ikke, og hovedfaktorene vil bli krysstabulert med hovedspørsmålet. Dette er dermed de mer objektive grunnene som ligger til grunn for beslutningen.

Spørsmål 16 - Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	34,5 %	165
2 Nei	65,5 %	313
Total		478

Det er interessant å se at andelen som velger å ikke fortsette med full revisjon er så stor som 65.5 prosent. I Sverige var anslaget at ca 40 prosent ville fravelge revisjon. Svanström (2008) viste allikevel at 63.5 prosent av selskapene med mellom 1-5 ansatte ville fortsette med revisjon. I Storbritannia derimot er det mellom 60 og 70 prosent som har valgt å ikke fortsette med revisjon, og dette er med på linje med det indikasjonene i undersøkelsen viser.

4.3.1 Grunner til å fortsette

De som svarte at de ville fortsette med revisjon fikk et påfølgende spørsmål der de skulle velge grunnene de har for å fortsette med revisjon.

Spørsmål 20 - Hvorfor velger selskapet å fortsette med revisjon?

Mulighet for flere svar. Velg de alternativene som passer selskapet best.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Eksterne parter som krever at regnskapene er reviderte (eiere)	7,9 %	13
2 Eksterne parter som krever at regnskapene er reviderte (Banker / lånevilkår)	15,2 %	25
3 Reviderte regnskap er et kvalitetstegn	68,5 %	113
4 Revisor besitter kompetanse selskapet vil ha tilgang til	58,8 %	97
5 Annen grunn	16,4 %	27
Total		165

Det er to punkter som peker seg ut i undersøkelsen: Selskapene vil ha tilgang til kompetansen revisor besitter, men det viktigste er at reviderte regnskap er et kvalitetstegn. Selskapene i undersøkelsen er så små at man kan tenke seg at for å få tilsvarende kompetanse som revisor besitter må man ansette egne personer for dette i selskapet. Derfor kan det tenkes at de anser revisor som en relativt billig sparringspartner. At reviderte regnskap er et kvalitetstegn har støtte i litteraturen da Kinney & Martin (1994) avdekket i sin studie at reviderte regnskap inneholdt mindre feil.

4.3.2 Grunner til å ikke fortsette

De som svarte at de ikke ville fortsette med revisjon fikk et påfølgende spørsmål der de skulle velge grunnene de har for ikke å fortsette med revisjon.

Spørsmål 19 - Hvorfor velger selskapet å ikke ha revisor?

Mulighet for flere svar. Velg de alternativene som passer selskapet best.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Kostnaden er for stor	64,7 %	202
2 Dårlig forhold til nåværende revisor	1,0 %	3
3 Regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor	55,4 %	173
4 Selskapet besitter tilstrekkelig kompetanse selv	16,7 %	52
5 Tror ingen vil kreve at selskapet har reviderte regnskap	30,4 %	95
6 Annen grunn	5,8 %	18
Total		312

Det er to punkter som peker seg ut i undersøkelsen som grunner til å ikke fortsette med revisjon: Selskapene mener at regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor (55,4 prosent), men det viktigste er at kostnaden er for stor (64,7 prosent). Undersøkelsen til Collis viste at i Storbritannia var den største grunnen til at selskap valgte bort revisjon kostnadsbesparelsen. Norge kan således sammenlignes med Storbritannia også på dette området. Det er vanskelig å argumentere mot selskapene som mener kostnaden er for stor, da dette er en subjektiv vurdering. Allikevel er det interessant å se i avsnitt 2.2.3 hva økningen i alminnelig inntekt blir ved å velge bort revisjon. Svarene tyder også på at en del av selskapene vil benytte seg mer av regnskapsfører i fremtiden da de anser at regnskapsførere besitter samme kompetanse som revisor. Som vi så i avsnitt 2.2.3 er erfaringene fra Økokrim og skattemyndighetene at de som benytter ekstern profesjonell hjelp normalt utarbeider regnskap med høyere kvalitet.

30,4 prosent av selskapene svarer i tillegg at de ikke tror noen vil kreve at de har reviderte regnskap. Dette samsvarer med Langli sine prognoser om at det er få interessenter til årsregnskapet. Revisjonen baserer seg i stor grad på interessentene til regnskapet. I nedre del er det kun 1 prosent som svarer at de har et dårlig forhold til nåværende revisor. Det kan synes som at revisjonsbransjen har undervurdert kostnadsaspektet vedrørende tjenestene de leverer, i kombinasjon med at selskapene anser at regnskapsfører besitter samme kompetanse. Isolert sett burde det være betenkelig for bransjen at til tross for lite misnøye blant kundene,

har bransjen tydeligvis ikke klart å vise hvilken kompetanse de besitter som kanskje går utover den til regnskapsfører. I tillegg er det hele 16.7 prosent av selskapene som mener de besitter samme kompetanse som revisor. Det burde vært tatt med et spørsmål der selskapene måtte vurdere om de fortsatt vil beholde kontakten med revisor, selv om de velger å ikke ha revisjon av årsregnskapet.

Faktorer

I avsnitt 4.3 er det gjennomgått hva selskapene selv mener er grunnene til at de vil fortsette/ikke fortsette med revisjon. Resterende analyse søker å analysere hvilke faktorer som leder til at selskapene velger som de gjør. Disse faktorene er mer objektive enn de subjektive svarene som kom i avsnitt 4.3.

4.4 Interessentene til finansregnskapet

Spørsmål 2, 3, 7, 14 og 15 omhandler interessentene til årsregnskapet, og det vil bli analysert hvordan denne faktoren spiller inn på selskapenes valg vedrørende revisjonsplikten. Studier har vist at interessentene til regnskapet i stor grad styrer hvilke valg selskapene gjør i forhold til revisjonsplikten, Collis (2003).

4.4.1 Eiere

Spørsmål 2 - Hvordan eierforhold er det i selskapet?

Velg et av alternativene.

Med eksterne eiere menes eiere som ikke er med i selskapets daglige drift.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - 0% eksterne eiere	71,9 %	343
2 2 - Kombinasjon av eksterne eiere og eiere i selskapets ledelse	23,9 %	114
3 3 - 100% eksterne eiere	4,2 %	20
Total		477

Det fremkommer her at det er kun 4.2 prosent som har 100 % eksterne eiere. I hovedsak ser vi at det er ”0 % eksterne eiere” i selskapene i undersøkelsen. Undersøkelsen i Storbritannia, Collis (2003), viste at det var 68 prosent av selskapene heleide familieselskaper. Dermed er resultatene i Norge ganske

sammenlignbare med Storbritannia. I Storbritannia er det 60-70 prosent som har valgt å ikke ha revisor.

Fra teorien har vi at eksterne eiere ofte vil betale kostnaden ved revisor, da revisor som en uavhengig tredjepart kontrollerer informasjonen som agenten fremlegger for principalen. Ved å krysstabulere eiersituasjonen i selskapet med om selskapet vil fortsette med revisjon eller ikke vil vi forvente at det er en høyere andel som vil fortsette med revisjon blant selskapene med eksterne eiere.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total	2. Hvordan eierforhold er det i selskapet?		
		1 - 0% eksterne eiere	2 - Kombinasjon av eksterne eiere og eiere i selskapets ledelse	3 - 100% eksterne eiere
	%	%	%	%
Ja	33,7	31,6	38,1	55,0
Nei	65,1	68,4	61,9	45,0
N	478	339	113	20

Figur 2: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 2 (eierforhold i selskapet)

Vi ser at der det er kun eksterne eiere vil 55 prosent fortsette med revisjon, selv om dette bare gjelder 4.2 prosent av selskapene som har svart i undersøkelsen. Det er også en litt høyere andel av de som har en kombinasjon med eksterne eiere også som vil fortsette med revisjon. Av de som ikke har eksterne eiere er andelen som velger bort revisjon 68,4 prosent. Det kan tenkes at de ikke anser det for nødvendig med revisor, da det ikke vil oppstå noe agentproblem. Spørsmålet vil være hvordan det ser ut hvis de skal ha inn eksterne investorer, og hvordan disse vil forholde seg til en entreprenør uten reviderte regnskap. Se avsnitt 2.2.3 for earnings management.

Spørsmål 3 - Er selskapet datterselskap i konsern?

Velg et av svaralternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	16,5 %	21
2 Nei	83,5 %	106
Total		127

Dette ble stilt til selskapene som i spørsmål 2 svarte enten alternativ 2 eller 3. Det burde kanskje vært spesifisert bedre i spørsmålet hva som lå i dette spørsmålet.

Tanken bak spørsmålet er at revisor fortsatt må revidere alle morselskap, uansett størrelse. Derfor kan det tenkes at revisor må utføre handlinger for bekrefte verdsettelsen av investeringen som ligger i morselskapet. Uansett er det en liten andel som er datterselskap i konsern. Denne faktoren kan sies på generelt basis å ikke spille inn på valget. Revisor i morselskapet må uansett vurdere hvor mye som må gjøres i forhold til for eksempel verdsettelsen av datterselskapet.

4.4.2 Kredittinstitusjoner

Spørsmål 7 - Har selskapet ekstern gjeld til finansinstitusjoner?

Velg et av alternativene

Med kassekreditt menes alle trekkmuligheter, også de der man i realiteten aldri har gjeld.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Låneforpliktelse til finansinstitusjon	22,6 %	109
2 Kassekreditt i finansinstitusjon	11,2 %	54
3 Både låneforpliktelse og kassekreditt til finansinstitusjon	12,0 %	58
4 Ingen ekstern gjeld til finansinstitusjon	54,1 %	261
Total		482

Det er 54.1 prosent av selskapene som oppgir at de ikke har noen ekstern gjeld til finansinstitusjoner. Basert på størrelsen på selskapene er dette som forventet at ikke andelen er høyere. Det kan også sies at det vil være litt bransjeavhengig hvor stor gjeldsbyrde selskapene har. Noen bransjer er mer gearet enn andre. Undersøkelsen til Collis (2003) viste at det var kredittgivere som var den største grunnen til at selskap valgte å fortsette med revisjon. Selv om ikke alle selskapene har ekstern gjeld vil det være interessant å se hvordan denne faktoren påvirker valget for å fortsette med revisjon.

Under er det krysstabulert om selskap har ekstern gjeld til finansinstitusjoner mot om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	7. Har selskapet ekstern gjeld til finansinstitusjoner?				
	Total	Låneforpliktelse til finansinstitusjon	Kassekreditt i finansinstitusjon	Både låneforpliktelse og kassekreditt til finansinstitusjon	Ingen ekstern gjeld til finansinstitusjon
	%	%	%	%	%
Ja	34,5	35,5	39,6	56,9	28,2
Nei	65,3	64,5	60,4	43,1	71,8
N	478	107	53	58	259

Figur 3: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 7 (ekstern gjeld)

Ved å krysstabulere de som har gjeld til finansinstitusjoner mot hvem som velger å fortsette med revisjon vil vi kunne se om tendensen er lik i Norge som i Storbritannia om at ekstern gjeld er en påvirkning på selskapenes valg. Vi ser her at det er kun 28.2 prosent av de som ikke har ekstern gjeld som velger å fortsette med revisjon. Det er en litt større andel av de som har ekstern gjeld som velger å fortsette med revisjon, og størst andel er det blant selskapene som har både låneforpliktelse og kassekreditt. Her svarer 56.9 prosent at de vil fortsette med revisjon. Ser vi alle selskap som har noen form for ekstern gjeld til finansinstitusjon som helhet, er det 42 prosent som svarer de vil fortsette med revisjon. Denne krysstabuleringen bygger opp under at om selskapene har ekstern gjeld til finansinstitusjoner eller ikke påvirker valget om de vil fortsette med full revisjon.

4.4.3 Kunder og leverandører

Ved spørsmål om kunder og leverandører burde det vært lagt opp til et filterspørsmål der selskapene først svarte på om de hadde kundefordringer og/eller leverandørgjeld. Dette ble ikke gjort. Spørsmålene vil uansett gi en indikasjon på hvordan selskapene lar disse interessentene påvirke valget om revisjon.

Spørsmål 14 - Vil selskapet kreve at deres største kunde har reviderte regnskap?

Velg et av alternativene

Med å kreve revisjonsberetning fra kundene menes at kunder som ikke har reviderte regnskap ikke får handle varer/tjenester fra deres selskap.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	14,4 %	68
2 Nei	85,6 %	404
Total		472

Kunder er en interessant til årsregnskapet. Basert på bevilget kreditt så kan de sammenstilles med hvordan en finansinstitusjon forholder seg til et selskap. Selskapene i undersøkelsen som baserer seg på reviderte tall som en faktor i sin kredittvurdering av sine kunder vil mest sannsynlig kreve at deres største kunde har reviderte regnskap. Det er derimot kun 14.4 prosent som sier de vil kreve at deres største kunde har reviderte regnskap.

Under er det krysstabulert om selskapet vil kreve revisjon fra sin største mot om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total	14. Vil selskapet kreve at deres største kunde har reviderte regnskap?	
		Ja	Nei
	%	%	%
Ja	33,1	80,9	25,8
Nei	64,9	19,1	74,3
N	478	68	400

Figur 4: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 14 (krav mot kunder)

Det er interessant å se at det er 19.1 prosent av selskapene som vil kreve at den største kunden har reviderte regnskap ikke vil fortsette med revisjon selv. De vil dermed oppnå at kundene deres har reviderte tall som de kan benytte i forhold til kredittvurdering, mens de ikke har reviderte tall selv som deres kunder kan benytte i forhold til å kontrollere inntjeningen i selskapet. Under er det gjennomgått hvordan selskapene tenker når de er på den andre siden, altså som en kunde.

Spørsmål 15 - Vil selskapet kreve at deres største leverandør har reviderte regnskap?

Velg et av alternativene

Med å kreve revisjonsberetning fra leverandørene menes at leverandører som ikke har reviderte regnskap ikke får levere varer/tjenester til deres selskap.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	11,9 %	57
2 Nei	88,1 %	421
Total		478

Vi ser her at det er samme trenden som det var på om selskapene vil kreve reviderte regnskap av sin største kunde. 88.1 prosent av selskapene svarer de ikke vil kreve reviderte regnskap av sin største leverandør. Kundene er interessante da dette går på tilbakebetalingsevnen, men hos leverandører er det andre grunner som i hovedsak spiller inn. Hvis et selskap er lite likvid og har en dårlig lønnsomhet, kan dette anses som en dårlig leverandør. For et selskap er det viktig at de får levert de varer og tjenester de er avhengige av. Det kan dog sies at et regnskap også kan brukes mot selskapene. Tellefsen og Langli (2005) nevnte at et selskap som kunde kan benytte regnskapet til sin leverandør til å kontrollere inntjeningen, og bruke dette som et argument til å forhandle frem lavere priser i fremtiden. Det er ikke undersøkt i oppgaven i hvilken grad selskapene benytter regnskapet til dette i dag. På generelt basis er det uansett tydelig at ikke selskapene ikke ønsker å kreve reviderte regnskap av sin største leverandør.

Under er det krysstabulert mot om selskapet vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?		Total	15. Vil selskapet kreve at deres største leverandør har reviderte regnskap?	
			Ja	Nei
		%	%	%
Ja		34,1	77,2	28,5
Nei		65,1	22,8	71,5
	N	478	57	417

Figur 5: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 15 (krav mot leverandører)

Som vi så på om selskapet vil kreve at den største kunden har reviderte regnskap, er det også interessante funn ved leverandørene. Her er det 22.8 prosent av selskapene som sier de vil kreve at den største leverandøren har reviderte regnskap som ikke vil fortsette med full revisjon selv. I så fall vil selskapene få i pose og sekk. De slipper kostnaden ved revisjon selv, mens de vil kreve at sin største leverandør har reviderte regnskap. Bruker de regnskapene til leverandøren til å forhandle frem lavere priser i fremtiden kan det tenkes at det blir en betydelig innsparing for selskapet. En annen effekt av dette kan være at leverandøren til selskapet ikke vil yte kreditt på samme måte som til de selskapene som har reviderte regnskap.

4.5 Andre forklaringsvariabler til revisjonsplikten

Over er det analysert hvordan interessentene påvirker valget av revisjon. Det er i tillegg andre variabler som kan forklare hvorfor det unike selskapet velger å fortsette med revisjon eller ikke. Under er det gjennomgått noen andre variabler og disse er sett opp mot teorien.

4.5.1 Størrelse på selskapet

Spørsmål 5 - Hva er årlig omsetning i selskapet?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 0 - 1 million kroner	32,0 %	154
2 1 - 2 millioner kroner	24,5 %	118
3 2 - 3 millioner kroner	13,9 %	67
4 3 - 4 millioner kroner	11,0 %	53
5 Over 4 millioner kroner	18,7 %	90
Total		482

Vi ser her at den største andel av selskap ligger mellom kr 0-1 millioner (32.0 prosent.) Hele 56.5 prosent av selskapene har en omsetning under kr 2 millioner. Det er også viktig å huske på at jo mindre selskapet er målt i omsetning, jo større vil revisjonshonoraret være andelsmessig.

Ved å krysstabulere størrelsen på selskapet basert på omsetning mot om de vil fortsette med revisjon eller ikke kan vi se om det er noen tendenser på om selskapets størrelse har noe å si på om de fortsetter med revisjon.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total		5. Hva er årlig omsetning i selskapet?				
		%	0 - 1 million kroner	1 - 2 millioner kroner	2 - 3 millioner kroner	3 - 4 millioner kroner	Over 4 millioner kroner
		%	%	%	%	%	%
Ja	34,3		18,8	26,7	37,3	36,5	68,2
Nei	65,5		81,2	73,3	62,7	63,5	31,8
N	478		154	116	67	52	88

Figur 6: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 5 (årlig omsetning)

Collis (2003) har konkludert med at omsetningen blant de som velger revisjon er større enn de som ikke velger det. Vi kan se på krysstabuleringen at det er noen klare tendenser som kommer frem. Det er kun 18.8 prosent av selskap mellom NOK 0-1 million som velger å fortsette med revisjon. Tilsvarende tall for selskap med over NOK 4 millioner i omsetning er 68.2 prosent. Dette underbygger tendensene som ble funnet i Storbritannia om at det er de største selskapene som velger å fortsette med revisjon. Det er litt overraskende at det øker såpass klart jo større omsetningen er. Selskapene er fortsatt under grensen, og valgmulighet i forhold til å fortsette med revisjon.

4.5.2 Nåværende revisjonsselskap

Spørsmål 8 - Hvem er selskapets nåværende revisor?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ernst & Young, Deloitte, PricewaterhouseCoopers, KPMG, BDO	31,2 %	150
2 Annen revisor	68,8 %	331
Total		481

Alle de 5 store revisjonsselskapene er representert i Vestfold (Big 5). Vi ser over at det er en overvekt som har andre revisjonsselskap, 68.8 prosent. I de største byene i Vestfold er det store lokale revisjonsselskap som har en stor andel av markedet. Derfor er svarene som forventet, selv om de ligger i den høye enden av

skalaen. Det kan dermed synes som at det er de lokale revisjonsselskapene, og ikke de som kommer inn under Big 5, som vil være mest berørt av frivillig revisjon.

Under er det krysstabulert type av nåværende revisjonsselskap mot om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total		8. Hvem er selskapets nåværende revisor?	
		%	Ernst & Young, Deloitte, PricewaterhouseCoopers, KPMG, BDO	Annen revisor
Ja	34,3	%	36,5	33,5
Nei	65,3	%	63,5	66,5
N	478		148	328

Figur 7: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 8 (nåværende revisor)

Ved å krysstabulere mot om selskapet vil fortsette med revisjon eller ikke fremkommer ingen store forskjeller. Dog kan man se at andelen som vil fortsette med revisjon blant selskapene som har en Big 5 revisor er litt høyere. Teorien sier at det er en høyere andel av de med Big 4 revisor som vil fortsette med revisjon, men her er det ingen signifikant forskjell. Dermed er det ikke noe som tilsier at Big 5 revisjonsselskapene vil bli mindre berørt enn de andre revisjonsselskapene. Den største forskjellen vil dog være at de andre revisjonsselskapene har flere revisjonsklienter, og dermed vil miste flere oppdrag enn Big 5 revisjonsselskapene.

4.5.3 Kostnadsaspektet

Spørsmål 10 - Hvor stort er årlig revisjonshonorar til nåværende revisor?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 0-10 000	12,1 %	58
2 10 000 - 20 000	41,8 %	200
3 20 000 - 30 000	26,4 %	126
4 30 000 - 40 000	11,1 %	53
5 Over 40 000 i årlig revisjonshonorar	8,6 %	41
Total		478

80.3 prosent av selskapene svarer at de har mellom kr 0-30 000 i årlig revisjonshonorar. I Prop 51. L. anslås det at de fleste selskapene som kan velge frivillig revisjon betaler NOK 0-15 000 i årlig revisjonshonorar. Vi ser i tabellen over at det er en stor andel av selskapene som betaler mer enn dette. Som tabellen i avsnitt 2.2.3 viser vil det medføre en maksimal besparelse for selskapet på kr 21 600, og maksimalt kr 15 532 for aksjonæren (ikke hensyntatt skjerming.) En viktig faktor vedrørende nettobesparelsen for aksjonæren er om revisjonsbransjen har vært flinke nok til å kommunisere dette til sine kunder. I spørreundersøkelsen er ikke denne faktoren tatt opp, og dermed er det uvisst om selskapene er klar over denne siden av kostnadsbesparelsen.

Under er det krysstabulert årlig revisjonshonorar mot om selskapet vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total	10. Hvor stort er årlig revisjonshonorar til nåværende revisor?					
			0-10 000	10 000 - 20 000	20 000 - 30 000	30 000 - 40 000	Over 40 000 i årlig revisjonshonorar
		%	%	%	%	%	%
Ja	33,7	24,1	25,6	41,1	42,3	57,5	
Nei	65,3	75,9	74,4	58,9	57,7	42,5	
N	478	58	199	124	52	40	

Figur 8: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 10 (årlig revisjonshonorar)

Den største gruppen har kr 10 000-20 000 i årlig revisjonshonorar. Her er det så mange som 74.4 prosent av selskapene som svarer at de ikke vil fortsette med revisjon. Tallet kan synes veldig høyt med tanke på at nettobesparelsen for en 100 prosent aksjonær som tar ut utbytte er kr 10 368. Vi ser allikevel at tendensen er klar. Det er selskapene som betaler lavest revisjonshonorar som er minst tilbøyelige til å fortsette med revisjon. Selskapene som betaler over NOK 40 000 i årlig revisjonshonorar har en større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon, og i denne gruppen sier 57.5 prosent ja til revisjon. Denne faktoren henger dog sammen med hva selskapet føler nytten av revisjon er i forhold til kostnaden.

I spørsmål 13 kan vi se hva selskapet anser nytten av revisjon er i forhold til kostnaden, og at dette må være en del av forklaringen på hvorfor de med relativt lave revisjonshonorarer velger å ikke fortsette med revisjon.

Spørsmål 13 - Synes selskapet nytten av revisor er større enn kostnaden?

Velg et av alternativene

Benytt skalaen til å vurdere hvilken nytte selskapet anser revisjon har i forhold til kostnaden.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Veldig lite nytte ift kostnad	42,9 %	207
2 2	18,9 %	91
3 3	22,0 %	106
4 4	10,6 %	51
5 5 - Veldig stor nytte ift kostnad	5,6 %	27
Total		482

Alternativ 1 og 2 antas å representere gruppen som mener at nytten av revisjon i forhold til kostnaden er liten. 61.8 prosent av selskapene mener altså at kostnaden overstiger nytten av revisjon. Dette samsvarer godt med at det er selskapene med NOK 0-20 000 i honorar som er minst tilbøyelig til å fortsette med revisjon. Til tross for en maksimal besparelse for en aksjonær på NOK 10 368 anses altså nytten i forhold til kostnaden for liten. Dette burde også være et tankekor for bransjen at tjenestene som er blitt levert ikke anses å gi mer nytte. Svanström (2008) viste i sin undersøkelse at for selskap med 1-5 ansatte er det 18,6 prosent som mener nytten overstiger kostnaden mens tilsvarende tall for selskap med 6-9 ansatte er 25 prosent. Antall ansatte er det ikke undersøkt i tabellen over, men vi kan se at tallene ligger litt under Sverige. Hvis vi antar at alternativ 4 og 5 er de som mener nytten overstiger kostnaden, så er det totalt 16.2 prosent. Tabellen over viser uansett at hoveddelen av selskapene mener kostnaden overstiger nytten. Langli (2009) hevdet at revisjonsstandardene ikke var ment for revisjon av små foretak, og det kan argumenteres for at selskapenes kost-/nyttevurdering støttes av Langli.

4.5.4 Kontakt med nåværende revisor og tilleggstjenester

Spørsmål 9 - Hvilke tjenester leverer nåværende revisor utover ordinær revisjon?

Mulighet for flere svar. Velg de alternativene som passer selskapet best.

Med ordinær revisjon menes revisjon av årsregnskapet

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Skattebistand	24,0 %	116
2 Juridisk bistand	7,5 %	36
3 Andre tjenester	21,5 %	104
4 Revisor leverer kun ordinær revisjon	75,8 %	366
Total		483

Tanken bak dette spørsmålet er at man kan anta at de som benytter kompetansen til revisor utover ordinær revisjon vil ha større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon. Hele 75.8 prosent har kun ordinær revisjon fra revisor, og ingen tilleggstjenester. 58.8 prosent av selskapene som skal fortsette med revisjon svarer at revisor har en kompetanse de vil ha tilgang til. Man kan derfor forvente at de som får tilleggstjenester lever utover ordinær revisjon vil ha en større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon. Det kan tenkes i ettertid at dette burde vært bedre spesifisert hva som ligger i de forskjellige tjenestene. En del selskap får bistand til utarbeidelse av ligningspapirer og årsregnskap, og det er uvisst hvilken kategori de har svart i.

Under er det krysstabulert hvilke tjenester revisor leverer mot om selskapet vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	9. Hvilke tjenester leverer nåværende revisor utover ordinær revisjon?				
	Total	Skattebistand	Juridisk bistand	Andre tjenester	Revisor leverer kun ordinær revisjon
	%	%	%	%	%
Ja	50,6	59,6	50,0	58,8	26,4
Nei	78,0	40,4	50,0	41,2	73,6
N	478	114	36	102	363

Figur 9: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 9 (tjenester fra revisor)

Det er tydelig at de som får levert tjenester utover kun ordinær revisjon har en større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon. Hele 73.6 prosent av selskapene som kun har ordinær revisjon svarer at de ikke vil fortsette med revisjon. Det er allikevel en økning i tilbøyeligheten til å fortsette med revisjon for de selskapene som mottar tilleggstjenester. Vi ser at hele 59.6 prosent av selskapene som mottar skattebistand velger å fortsette med revisjon. Dette kan indikere at de som får tilleggstjenester får igjen noe mer, enn de som kun får ordinær revisjon. Selv om spørsmålet kunne vært spesifisert bedre i forhold til bistand med utarbeidelse av årsregnskap og ligningspapirer, er det tydelig at tilleggstjenester fra revisor øker tilbøyeligheten for å fortsette med revisjon.

Spørsmål 11 - Hvor ofte har selskapet kontakt med revisor?

Velg et av alternativene.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Aldri	10,6 %	51
2 1-3 ganger i året	64,1 %	309
3 4-6 ganger i året	18,3 %	88
4 Mer enn 6 ganger i året	7,1 %	34
Total		482

Det er ikke funnet noe teori på dette området, og om dette er en faktor som kan synes å påvirke valget om å fortsette med revisjon eller ikke. Vi ser over at den største andelen har kontakt med revisor 1-3 ganger i året, 64.1 prosent. Det er å anta at de revisjonspliktige selskapene ikke vet hvilken jobb som ligger bak revisjonen, og at kontakten med revisor i forhold til kostnadsaspektet er utslagsgivende i forhold til valget om å fortsette med revisjon. Revisjonsbransjen har kanskje ikke klart å synliggjøre hvilken jobb som ligger bak revisjonsberetningen selskapene mottar. Dette gjelder nok spesielt for de selskapene som sier de aldri har kontakt med revisor, 10.6 prosent.

Under er det krysstabulert hvor ofte selskapet har kontakt med revisor mot om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?		Total	11. Hvor ofte har selskapet kontakt med revisor?			
		%	Aldri	1-3 ganger i året	4-6 ganger i året	Mer enn 6 ganger i året
Ja		34,5	2,0	26,9	64,7	78,8
Nei		65,3	98,0	73,1	35,3	21,2
	N	478	51	308	85	33

Figur 10: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 11 (kontakt med revisor)

Vi ser her at jo oftere selskapet har kontakt med revisor, jo flere velger å fortsette med revisjon. Det er grunn til å tro at dette kan påvirke valget vedrørende revisjon. Kostnaden ved revisjon er den største grunnen til at selskapene ikke velger å fortsette med revisjon, mens vi så under spørsmål 4.3.1 at 58.8 prosent av selskapene som fortsette med revisjon sier at revisor har en kompetanse de vil ha tilgang til. Det er nærliggende å tro at kontakten med revisor ligger til grunn for hvordan selskapene føler nytten av revisjon.

Spørsmål 12 - Er selskapet fornøyd med nåværende revisor?

Velg et av alternativene.

Benytt skalaen til å vurdere hvor fornøyd selskapet er med nåværende revisor

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Ikke fornøyd	4,6 %	22
2 2	8,8 %	42
3 3	25,8 %	124
4 4	28,5 %	137
5 5 - Veldig fornøyd	32,3 %	155
Total		480

Over har vi sett at det er visse trender på hvilke selskap som velger å fortsette med revisjon eller ikke. De som velger å ikke fortsette med revisjon har lite kontakt med revisor, får i hovedsak kun levert ordinær revisjon og har et revisjonshonorar som ligger fra NOK 0-20 000. Det kunne derfor tenkes at de fleste var missfornøyd med nåværende revisor. Hvis vi antar at de som svarer 1 og 2 er missfornøyd med nåværende revisor er det totalt 13.4 prosent. Dette er en overraskende liten andel av selskapene med tanke på hvor mange som velger å ikke ha revisjon. Revisjonsbransjen har altså i hovedsak fornøyde kunder, men de velger allikevel å ikke fortsette med revisjon. Dette er et tankekors for

revisjonsbransjen. Man kunne anta at flere ville fortsatt med tanke på hvor liten andel som er missfornøyd med nåværende revisor, men resultatene viser det motsatte.

4.5.5 Bransjemessige forskjeller

Spørsmål 4 - Hvilken bransje tilhører selskapet?

Velg et av alternativene. (Det som passer best med selskapets virksomhet)

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bygg & Anlegg	13,0 %	63
2 Eiendom	12,6 %	61
3 Restaurant mm	1,4 %	7
4 Vareproduksjon	3,5 %	17
5 Handel	13,0 %	63
6 Holdingselskap	5,2 %	25
7 Økonomiske tjenester	2,3 %	11
8 Konsulentvirksomhet	24,6 %	119
9 Annen virksomhet	24,2 %	117
Total		483

Spørsmålet ble stilt av to grunner. For å kontrollere at det var spredning over de forskjellige bransjene, og i tillegg kontrollere om det er noen store bransjemessige forskjeller vedrørende valget om å fortsette med revisjon. Opprinnelig var tanken å dele opp i enda flere bransjer, men frykten for at dette skulle medføre mindre svar ved at spørreskjemaet ble for komplisert gjorde at noen bransjer ble slått sammen. Derfor er nok konsulentvirksomhet og annen virksomhet de med størst andel. Utover dette kan vi se at bygg & anlegg, eiendom og handel er de største bransjene. Holdingselskap har naturlig en lav andel med 5.2 prosent, da alle morselskap er holdt utenfor oppgaven. I tillegg ser vi at vareproduksjon ligger lavt med 3.5 prosent, dette er også naturlig da disse i stor grad omsetter for over MNOK 5. Revisorer og regnskapsførere er også holdt utenfor oppgaven, så det er grunnen til at økonomiske tjenester kun har 2.3 prosent.

I tabellen under er det krysstabulert mot om selskapene vil fortsette med revisjon. De 5 største bransjene målt ut ifra svar er medtatt, og totalen i krysstabuleringen er samtlige bransjer fra tabellen over.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total		4. Hvilken bransje tilhører selskapet?				
		Bygg & Anlegg	Eiendom	Handel	Konsulentvirksomhet	Annen virksomhet	
	%	%	%	%	%	%	
Ja	34,5	46,8	25,0	41,9	31,1	37,9	
Nei	65,5	53,2	75,0	58,1	68,9	62,1	
N	478	62	60	62	119	116	

Figur 11: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 4 (bransje)

Anleggsbransjen hatt et litt frynsete rykte, men disse er de som ligger høyest blant de som velger å fortsette med revisjon sett bransjen som helhet. Der er det 46.8 prosent av selskapene som sier de vil fortsette med revisjon. For myndighetene er nok dette betryggende, da denne bransjen har hatt et stort fokus på seg i forhold til ”svart omsetning.”

Det er interessant å se at det er kun 25 prosent av selskapene i eiendomsbransjen som velger å fortsette med revisjon. Wang og Tengedal (2010) konkluderte med i sin masteroppgave at revisjonsberetningen som en variabel i konkursprediksjon økte prediksjonsevnen, og da spesielt i eiendomsbransjen. Det er uvisst hvordan for eksempel finansinstitusjonene bruker denne variabelen i en konkursprediksjon. Krysstabuleringen viser uansett at denne bransjen har liten tilbøyelighet til å fortsette med revisjon.

I tillegg er det uvisst hvordan kjøp og salg av eiendom vil bli påvirket av at eiendommen ligger i et selskap som har ureviderte regnskap. Momenter som spiller inn her er både inntjeningen i selskapet og lovkrav. Under lovkravene kan det blant annet nevnes de nye justeringsregler i forhold til merverdiavgift som kom med virkning fra 1.1.2008. Dermed kan det ligge latente forpliktelser i regnskapet som ikke er reviderte. Virkningene av dette diskuteres ikke videre, men det er en tanke eventuelle kjøpere må ha i fremtiden, og hvordan de vil agere i forhold til dette.

For handelsbransjen er det 41.9 prosent av selskapene som sier de vil fortsette med revisjon. Med tanke på hvordan bybildet preges av små butikker, og disse ofte blir lagt ned, kan det tenkes at de ser revisjon som en vesentlig kostnad. Et annet aspekt med denne bransjen er at den ofte inneholder varelager, og herunder estimerer i forhold til varelagerets verdi. Se under avsnitt 4.5.6 for earnings management.

4.5.6 Regnskapsfører

Spørsmål 6 - Har selskapet en ekstern regnskapsfører?

Velg et av alternativene.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja - Ekstern regnskapsfører	74,5 %	359
2 Nei - Fører regnskapet selv	25,5 %	123
Total		482

Majoriteten (74.5 prosent) av selskapene har en ekstern regnskapsfører. Det er som forventet at hoveddelen av selskapene har en ekstern regnskapsfører tatt størrelsen på selskapene i betraktning. Et spørsmål som ikke ble tatt med var om de selskapene som fører regnskapet selv har ansatte med økonomisk utdanning i denne funksjonen. I ettertid er det klart at dette burde vært tatt med.

Som vi så på forklaringen på hovedspørsmålet i avsnitt 4.3.2 mener 55.4 prosent av selskapene at regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor. Ut ifra dette kan det tolkes dit hen at selskapene er fornøyde med regnskapsfører.

I tabeller under er det krysstabulert om selskapet har ekstern regnskapsfører mot om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke.

16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?	Total		6. Har selskapet en ekstern regnskapsfører?	
			Ja - Ekstern regnskapsfører	Nei - Fører regnskapet selv
		%	%	%
Ja	34,5		28,7	52,1
Nei	65,3		71,3	47,9
N	478		356	121

Figur 12: Krysstabulering spørsmål 16 mot spørsmål 6 (regnskapsfører)

Selskap som selv fører regnskapene har større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon enn de som har en ekstern regnskapsfører. Hele 71.3 prosent av selskapene som har en ekstern regnskapsfører vil ikke fortsette med revisjon. Som vi så under avsnitt 4.3.2 svarte 55.4 prosent av de som ikke skal fortsette med revisjon at de mente regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor. I avsnitt 4.3.1 svarte 68.5 prosent av selskapene som skal fortsette med revisjon at reviderte regnskap er et kvalitetstegn. I tabellen over fremkommer det tydelig at

det er en forskjell på selskap som fører regnskap selv, og de som har en ekstern regnskapsfører.

Hva selskapene velger angående revisjon henger sammen med om selskapet fører regnskapet selv, og da spesielt i forhold til earnings management. Det er interessant å se hvordan muligheten for dette kan øke. Tanken bak spørsmålet var å finne ut hvor stor andel av de som velger bort revisjon som fører regnskapet selv, og det ble stilt til alle som svarte de ikke ville fortsette med revisjon. Prop 51 legger jo opp til at regnskap satt opp av regnskapsfører skal kunne tillegges vekt, men det er viktig å huske at regnskapsfører ikke vil ha det samme kravet til kontrollhandlinger som revisor.

Spørsmål 18 - Skal selskapet eller ekstern regnskapsfører føre regnskapet?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ekstern regnskapsfører	81,1 %	253
2 Selskapet fører selv	18,9 %	59
Total		312

Spørsmålet ble stilt til de selskapene som svarte at de ikke ville fortsette med revisjon. Hoveddelen av selskapene skal ha en ekstern regnskapsfører, 81.1 prosent. Av de som har valgt bort revisjon er det altså 18.9 prosent som skal føre regnskapet selv. Dette betyr at det ikke er noen form for ekstern kontroll av regnskapet. Prop 51 foreslår at man skal føre opp på næringsoppgaven om selskapet har en ekstern regnskapsfører eller fører regnskapet selv.

Kleppen og Lund (2009) nevner 3 vilkår som må være tilstede i forhold til earnings management. Den viktigste i forhold til revisjonsplikten er; mulighet. Selskapene som har et ønske om å manipulere sine regnskap vil i større grad få mulighet til dette, da det verken vil være kontroll fra revisor, ei heller regnskapsfører. Ved at man hverken har regnskapsfører eller revisor, vil denne muligheten øke betraktelig. Det er ikke undersøkt mot myndighetene om de vil ha et økt søkelys på disse selskapene i forhold til kontroll. Earnings management er noe som i tilfelle vil kunne påvirke alle interessenter til regnskapet. Oppgaven søker heller ikke svar på hvor ofte earnings management forekommer blant selskapene som kommer inn under de nye reglene for fritak fra revisjon.

Spørsmål 21 - Hvor viktig tror selskapet det er at selskapet har reviderte regnskap?

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Ikke viktig	38,0 %	183
2 2	15,4 %	74
3 3	22,6 %	109
4 4	11,0 %	53
5 5 - Veldig viktig	13,1 %	63
Total		482

Under avsnitt 4.3.2 svarte 30.4 prosent av selskapene som ikke skulle fortsette med revisjon at de ikke trodde noen ville kreve at de har revidert regnskap. Overstående spørsmål kan sammenstilles med dette, men er stilt til alle respondentene. I tillegg er det gitt mulighet for å gradere hvor viktig man tror det er. Hvis vi antar at 1 og 2 er ikke viktig utgjør dette 53.4 prosent, mens 4 og 5 utgjør 24.1 prosent som mener det er viktig. Det antas at de som svarer 3 ikke har noen sterke meninger om hvor viktig det er med reviderte regnskap. Majoriteten tror altså ikke det er viktig at selskapet har reviderte regnskap. Dette er interessant for alle interessenter å se. Vi så under kunder og leverandører at majoriteten ikke vil kreve at deres største kunde/leverandør har reviderte regnskap, og finansinstitusjonene har heller ikke gått ut med at det er noe de vil kreve av alle sine kunder. På bakgrunn av dette kan det synes som om noen av de viktigste interessentene til årsregnskapet på generelt basis ikke vil kreve at selskapene har reviderte regnskap. Lånekostnadene kan dog tenkes å øke som følge av at bankene ikke har en revisjonsberetning å basere sin beslutning på. Kunder og leverandører kan justere kredittidene som følge av dette. Følgene kan bli mange, og det kan ende opp med at det ikke blir noen store følger.

5 Konklusjon

Det sentrale temaet i denne oppgaven er hvordan selskapene vil forholde seg når revisjonen blir frivillig. Bak denne vurderingen ligger det subjektive vurderinger fra selskapene, samt en del objektive faktorer som virker inn på valget. Å finne svaret på hvilke faktorer dette er, og hvor viktig de er kan synes litt ambisiøst, men oppgaven er ikke ment til å finne noe ”fasitsvar”. Om selskapet vil fortsette med revisjon eller ikke, og hvilke subjektive vurderinger som ligger bak dette er det lettere å si noe om. 483 forskjellige selskap i Vestfold svarte på undersøkelsen, der kom det frem hvordan selskapene vil forholde seg til revisjon når den blir frivillig. Tendensene er klare på de subjektive vurderingene som ligger til grunn for selskapenes valg, og det er noen klare tendenser også på de objektive faktorene. Bortfallsanalysen og sammenligningen med resten av Norge tyder på at resultatene kan generaliseres. Derfor vil denne oppgaven være like relevant for alle landsdelene i Norge. Det er allikevel viktig å huske at det er et såkalt aktivt bortvalg av revisjonen, så det er vanskelig å si effekten av revisjonsplikten bortfall allerede i 2011. Det vil også alltid være en liten usikkerhet med de selskapene som ikke har diskutert hva de vil gjøre i forhold til revisjonsplikten. Siden hele 71.9 prosent av selskapene ikke har eksterne eiere, så antas denne usikkerheten å reduseres noe.

5.1 Fortsette med revisjon eller ikke

Revisjon har frem til og med regnskapsåret 2010 vært pliktig for alle aksjeselskap i Norge. 17.12.2010 endret dette seg. Revisjonen for de minste selskapene skulle bli frivillig. Undersøkelsen ble sendt ut til alle selskapene i Vestfold med tilgjengelig mail.

På et direkte spørsmål om selskapene vil fortsette med revisjon eller ikke, svarer kun 34.5 prosent at de vil fortsette med revisjon. Hele 65.5 prosent av selskapene svarer altså at de ikke vil fortsette med revisjon. Det kan dermed ikke sies å være noen tvil i hvordan selskapene vil forholde seg til revisjon. Hoveddelen av selskapene anser ikke revisjon som en viktig del av selskapet. Det er interessant å merke at dette gjelder uavhengig av revisjonsselskap, noe vi skal se under de objektive faktorene.

5.2 Subjektive grunner til selskapenes valg

Direkte etter at selskapet hadde tatt standpunkt til om de ville fortsette med revisjon eller ikke, måtte de nevne en eller flere grunner til dette valget. Dette er selskapenes egne vurderinger rundt spørsmålet, altså de subjektive grunnene til valget de tar. Selskapene ble bedt om å gradere hvor fornøyde de er med nåværende revisor. De som svarte 4 og 5 anses som fornøyd med revisor, og dette er hele 61.1 prosent. I den andre enden av skalaen anses de som svarte 1 og 2 ikke fornøyd med nåværende revisor, og det var kun 14.4 prosent som svarte dette. Det er dermed tydelig at de subjektive grunnene til selskapene ikke går på hvor fornøyd de er med nåværende revisor. En annen viktig subjektiv oppfatning er hvordan selskapene oppfatter viktigheten av å ha reviderte regnskap. De som svarte 1 og 2 antas å ikke mene at det er viktig, og denne andelen utgjør 53,4 prosent, mens de som har svart 4 og 5 antas å mene det er viktig, og utgjør kun 24.1 prosent. Hoveddelen av selskapene tror altså ikke det er viktig med reviderte regnskap.

5.2.1 Selskapene som vil fortsette med revisjon

Det er to grunner som skiller seg klart ut når det kommer til hvorfor selskapene fortsetter med revisjon. 68.5 prosent svarer at reviderte regnskap er et kvalitetstegn 58.8 prosent svarer at revisor besitter en kompetanse selskapet vil ha tilgang til. Det er kun 16.2 prosent av selskapene som svarer 4 eller 5 når de skal vurdere hvor stor kost/nytte revisjonen gir.

5.2.2 Selskapene som ikke vil fortsette med revisjon.

Det er to grunner som skiller seg klart ut også når det kommer til hvorfor selskapene ikke vil fortsette med revisjon. 64.7 prosent av selskapene mener at kostnaden er for stor 55.4 prosent svarer at regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor. Hele 61.8 prosent svarer 1 eller 2 når de skal vurdere hvor stor kost/nytte revisjonen gir. Dette henger bra sammen med at den største grunnen til å ikke fortsette med revisjon er at kostnaden er for stor.

5.3 Faktorer

Hvilke faktorer som påvirker selskapenes valg er de som anses for de objektive. Dette er faktorer, herunder egenskaper ved selskapene, som viser at gitte faktorer synes å påvirke valget om de skal fortsette med revisjon eller ikke. I spørreundersøkelsen måtte selskapet svare på disse faktorene, og de er analysert.

5.3.1 Interessenter

Oppgaven har fokusert på fire av interessentene til årsregnskapet. Det er eiere, finansinstitusjoner, kunder og leverandører.

Eiere

Svanström (2008) tok opp at eiere ofte vil være villige til å betale kostnaden ved revisjon for å redusere kostnaden ved overvåkning. I Vestfold er det i hovedsak selskap uten eksterne eiere, 71.2 prosent. Det er kun 4.2 prosent av selskapene som har kun eksterne eiere. Av disse svarer 55.0 prosent at de vil fortsette med revisjon. Selskapene som har en kombinasjon av interne og eksterne eiere vil i hovedsak ikke velge revisjon, da kun 38.1 prosent svarer de vil fortsette med revisjon. Selv om det er en liten andel som har kun eksterne eiere, er det klart at denne faktoren påvirker selskapets valg i forhold til å fortsette med revisjon eller ikke.

Finansinstitusjoner

Collis (2003) viste at kredittgivere var den største grunnen til at selskap valgte å fortsette med revisjon i Storbritannia. I Vestfold svarer 54.1 prosent av selskapene at de ikke har ekstern gjeld til finansinstitusjoner. Kun 28.8 prosent av disse vil fortsette med revisjon. Ser vi alle som har noen form for ekstern gjeld til finansinstitusjon som helhet svarer 42 prosent at de vil fortsette med revisjon. Dette er dermed en faktor som påvirker valget om de skal fortsette med revisjon eller ikke.

Kunder og leverandører

Kunder og leverandører er en interessent til årsregnskapet, primært via kreditt til kunder og mottatt kreditt fra leverandører. I tillegg hevder Tellefsen og Langli (2005) at regnskapet til leverandører kan benyttes til å få reduserte priser i fremtiden. Det er kun 14.4 prosent som vil kreve at den største kunden har

reviderte regnskap, og av disse selskapene vil 80.9 prosent fortsette med revisjon selv. På den andre siden av interessenter er det kun 11.9 prosent som vil kreve at den største leverandøren har reviderte regnskap, og av disse vil 77.2 prosent fortsette med revisjon selv. Vi ser at en stor andel av de som vil kreve revisjon fra sine største kunder og leverandører vil fortsette med revisjon selv, men det er allikevel få selskap som vil kreve det. Dermed anses ikke dette som en faktor som påvirker valget om revisjon

5.3.2 Størrelse på selskapet målt i omsetning

En annen faktor oppgaven har søkt forklart er om størrelsen på selskapet målt i omsetning, har noe å si på valget om å fortsette med revisjon eller ikke. Collis (2003) konkluderte med at størrelsen på selskap som velger revisjon er større enn de som ikke gjør det. Undersøkelsen viste at dette også er en faktor som påvirker valget i Vestfold også. Hele 68.2 prosent av selskapene med over MNOK 4 i omsetning velger å fortsette med revisjon, mens det er kun 18.8 prosent av selskapene med omsetning under MNOK 1 som vil fortsette med revisjon. Selskapene mellom MNOK 1-3 i omsetning ligger fra 26.7 prosent til 37.3 prosent. Dermed er størrelsen på selskapet en faktor som påvirker valget om å fortsette med revisjon eller ikke.

5.3.3 Revisjonsselskap

Selskapene i undersøkelsen er fra hele Vestfold Fylke, og herunder er det mange forskjellige revisjonsselskap som er nåværende revisor. Undersøkelsen søkte å forklare om det er noe forskjell i valget med å fortsette med revisjon mellom selskapene som har Big 5 revisor, og de som har en annen revisor. I tillegg søkte oppgaven å gi svar på om det er andre egenskaper ved revisjonsselskapene som forklarer valget med å fortsette med revisjon.

Svanström (2008) viste at svenske selskap som hadde en Big 4 (Big 5 i oppgaven), hadde en større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon. I Vestfold er ikke de samme tendensene til at dette er en faktor som spiller inn på selskapenes valg. 36.5 prosent av selskapene med Big 5 revisor vil fortsette med revisjon, mens tilsvarende tall for de med annen revisor er 33.5 prosent. Det er altså en litt større andel av de med Big 5 revisor, men ingen signifikant.

Årlig revisjonshonorar er en faktor som spiller inn. Kun 24.1 prosent av selskap med under NOK 10 000 i årlig revisjonshonorar vil fortsette med revisjon, mens

tilsvarende tall for de med over NOK 40 000 i årlig revisjonshonorar vil fortsette.

Denne faktoren kan virke litt bakvendt, da man skulle anta at det var motsatt. Det er allikevel naturlig at revisjonshonoraret stiger med årlig omsetning.

Revisor leverer ofte tilleggstenester utover ordinær revisjon. Dette går på juridisk bistand, skattebistand og andre tjenester. Undersøkelsen viste allikevel at hele 75.8 prosent av selskapene kun mottok ordinær revisjon fra revisor. Av disse er det kun 26.4 prosent som velger å fortsette med revisjon. De selskapene som mottar bistand og andre tjenester fra revisor ligger mellom 50 – 59.6 prosent. Det er dermed tydelig at denne faktoren spiller inn på om selskapene fortsetter med revisjon eller ikke.

I tillegg til hvilke tjenester selskapet mottar, ble det undersøkt om hvor ofte selskapet har kontakt med revisor har noe å si på selskapenes valg. Hoveddelen av selskapene (64.1 prosent), har kontakt med revisor 1-3 ganger i året. Av disse er det kun 26.9 prosent som velger å fortsette med revisjon. Selskapene som har kontakt med revisor 4-6 ganger i året har en større tilbøyelighet til å fortsette med revisjon. 64.7 prosent svarer her at de vil fortsette med revisjon. Den største andelen finner vi blant de selskapene som har kontakt med revisor mer enn 6 ganger i året. Her svarer hele 78.8 prosent at de vil fortsette med revisjon. Denne faktoren spiller dermed inn på hvordan selskapene vil forholde seg til revisjon.

5.3.4 Bransje

Annen virksomhet og konsulentvirksomhet var de største bransjene i testen, med henholdsvis en andel på 24.2 prosent og 24.6 prosent. I tillegg var det tre forholdsvis likestilte bransjer; Bygg & Anlegg (13.0 prosent), Eiendom (12.6 prosent) og Handel (13.0 prosent). Overraskende var det at bygg og anlegg var den bransjen som hadde størst tilbøyelighet til å fortsette med revisjon med 46.8 prosent. I andre enden av skalaen ligger eiendom med 25.0 prosent.

Selskapene hadde ni valg når det kom til hvilken bransje de tilhørte. Derfor kan vi ikke legge altfor mye i denne faktoren. Ideelt skulle selskapene valgt akkurat sin bransje, men dette ville gjort spørreskjema for stort. Det er uansett interessante tendenser vedrørende de forskjellige bransjene. Wang og Tengedal (2010) viste at revisjonsberetningen som variabel i konkursprediksjon i eiendomsbransjen økte prediksjonsevnen, men resultatene viser at dette er bransjen der færrest selskap vil fortsette med revisjon.

5.3.5 Regnskapsfører

Selskapene i undersøkelsen er små, og undersøkelsen søkte å forklare om det er noen forskjell i valget med å fortsette med revisjon mellom selskapene som har en ekstern regnskapsfører og de som fører regnskapet selv. Hele 74.5 prosent av selskapene har en ekstern regnskapsfører, mens kun 25.5 prosent av selskapene fører regnskapet selv. Dette er som forventet med tanke på årlig omsetning i selskapet. Kun 28.7 prosent av selskapene som har ekstern regnskapsfører velger å fortsette med revisjon, mens det er 52.1 prosent av selskapene som fører regnskapene selv som velger å fortsette med revisjon. Dette er klart en faktor som spiller inn på hvordan selskapene vil forholde seg til revisjon.

5.3.6 Sammendrag subjektive grunner og objektive faktorer

Oppsummert kan de sies at hoveddelen av selskapene ikke vil fortsette med revisjon. Kostnaden ved revisjon og kompetansen til regnskapsfører er de subjektive grunnene til dette. De selskapene som velger å fortsette gjør dette på grunn av at revisjon er et kvalitetstegn og revisor besitter en kompetanse de vil ha tilgang til.

De objektive faktorene som spiller inn på valget om å fortsette med revisjon eller ikke er: størrelse på selskapet målt i omsetning, kontakt med revisor samt tilleggstjenester og om selskapet har ekstern regnskapsfører. Interessentene påvirker valget i forskjellig grad. Ekstern gjeld til finansinstitusjon er en faktor som påvirker valget, men det gjør derimot ikke kunder og leverandører. Det er en veldig liten andel som kun har eksterne eiere, men denne faktoren påvirker valget om å fortsette med revisjon eller ikke.

Litteraturliste**Bøker og artikler**

- Collis, J. (2003). *Directors' views on exemption from the statutory audit. A research report for the DTI*, October 2003.
- Den norske Revisorforening. (2010). *ISA på norsk : internasjonale standarder for revisjon og kvalitetskontroll*. Oslo: Den norske Revisorforening
- Econ: Rapport 2007-049 31. mai 2007 *Konsekvenser av avskaffelse av lovpålagt revisjonsplikt for små aksjeselskaper*. Utarbeidet for Den norske Revisorforening.
- Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. (2005). *Report on the auditing requirement for B Enterprises (Small companies)*. English Summary: The Danish Commerce and Companies Agency. March 2005.
- Gulden, B. P. (2007). *Revisjon: Teori og metode* (5. utg.). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Jacobsen, D.I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser*, 2. opplag
Oslo:Høyskoleforlaget
- Jensen, M.C. & Meckling, W.H. (1976). "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, Vol. 3, No. 4: 305-360.
- Kinney jr, W.R. & Martin, R.D. (1994). *Does auditing reduce bias in financial reporting? A review of audit-related adjustment studies*. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol.13, No.1: 149-156.
- Kleppen, T., & Lund, S. E. (2009). *Finanskrisen - styrets og ledelsens ansvar når konjunkturen snur*.
Hentet 03.05.11, http://www.kpmg.no/arch/_img/9481987.pdf
- Langli, J.C. (2009). *Hvem er brukerne av årsregnskapene til små aksjeselskaper, og trenger de reviderte regnskaper?* *Praktisk økonomi og finans* .
No 1: 104-119
- Mulford, C. W., & Comiskey, E. E. (2002). *The financial numbers game: detecting creative accounting practices*. New York: Wiley.
- Pittman, J.A. & Fortin, S. (2004). *Auditor choice and the cost of debt capital for newly public firms*. *Journal of Accounting & Economics*. Vol.37, No.1: 113-136.

Tellefsen, J.T. & Langli, J.C. (2005). *Årsregnskapet* (8. utg.) Oslo: Gyldendal

Akademisk

Smith, J.K. & Smith, R.L. (2004). *Entrepreneurial finance*. Second edition.

New York: Wiley.

Studentoppgaver

Nome, A.J. (2009). *Risikovurderinger i små foretak*. Masteroppgave ved Handelshøgskolen BI,

Svanstrøm, T. (2008). *Revision och rådgivning. Efterfrågan, kvalitet och oberoende*. Doktoravhandling, Umeå University.

Wang, K. & Tengedal, T. (2010). *Revisjonsberetningens betydning for konkursprediksjon*, Masteroppgave ved Handelshøgskolen BI

Lover og standarder

Revisorloven. (1999). Lov om revisjon og revisorer av 15.01.99 nr. 2.

NOU 2008:12 Revisjonsplikten for små foretak. Offentlig utredning avgitt til Finansdepartementet 27. juni 2008.

Prop. 51 L. Endringer i revisorloven og enkelte andre lover (unntak fra revisjonsplikt for små aksjeselskaper). Tilråding fra Finansdepartementet av 17. desember 2010, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Stoltenberg II)

Internettider

www.questback.no

Vedlegg 1: E-post invitasjon til respondenter

Hei!

Mitt navn er Christian Trevland og jeg holder på med masteroppgaven min på MRR studiet ved BI Nydalen.

Jeg har valgt å undersøke forslaget til å fjerne revisjonsplikten for små foretak. Dette kan også være interessant for selskapene selv.

Forslaget som ble fremlagt 17. desember i 2010 vil medføre at selskaper med omsetning under 5 millioner vil kunne frivillig velge om de vil ha revisjon eller ikke.

Jeg jobber til vanlig som revisor i Vestfold, og derfor anser jeg dette som veldig interessant.

Jeg setter veldig pris på om du kan ta deg tid til å svare på denne undersøkelsen. Den er lagt opp med svaralternativer, så undersøkelsen burde ikke ta mer enn 5-10 minutter!

Ingen selskap vil bli nevnt med navn i oppgaven!

Undersøkelsen bør besvares av ledelsen eller styret i selskapet. Svarfrist er en uke fra idag.

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen

Takk for at du tar deg tid til å svare på denne undersøkelsen.

Det er for hvert spørsmål beskrevet om det er en eller flere alternativer som kan/skal besvares.

Har du som svarer ansvar for flere selskap, svar for de som er rammet av lovforslaget (omsetning under 5 millioner kroner)

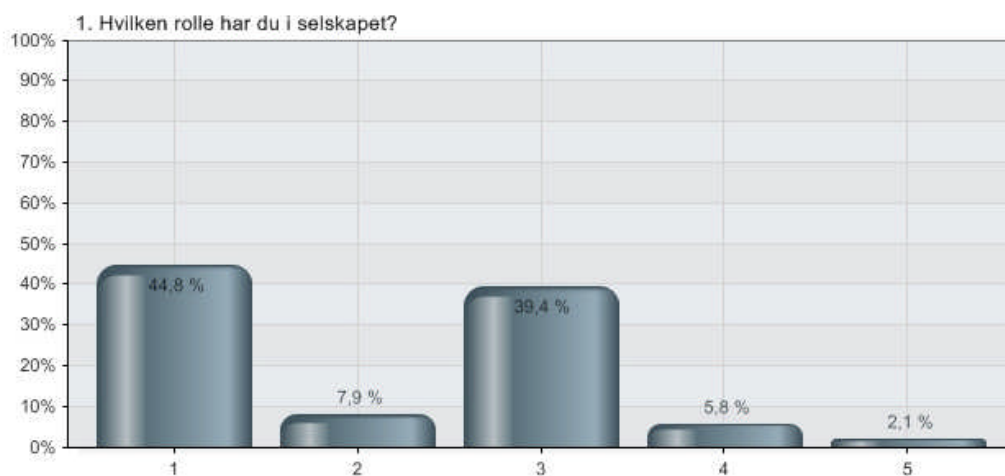
Revisjonsplikt i Vestfold

Publisert fra 24.03.2011 til 07.05.2011

483 respondenter (483 unike)

1. Hvilken rolle har du i selskapet?

Velg et av alternativene

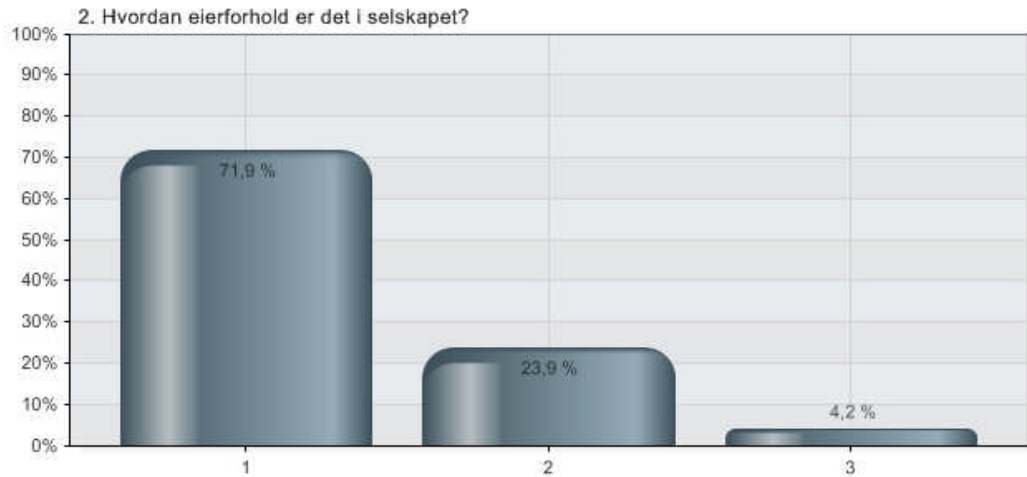

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Daglig leder	44,8 %	215
2 Styremedlem	7,9 %	38
3 Daglig leder og styremedlem	39,4 %	189
4 Økonomiansvarlig	5,8 %	28
5 Annen rolle	2,1 %	10
Total		480

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**2. Hvordan eierforhold er det i selskapet?**

Velg et av alternativene.

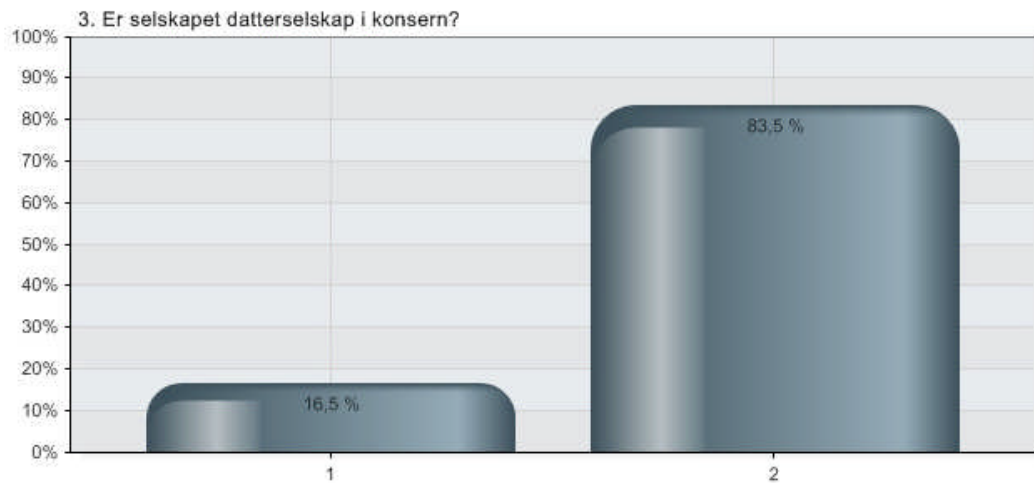
Med eksterne eiere menes eiere som ikke er med i selskapets daglige drift.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - 0% eksterne eiere	71,9 %	343
2 2 - Kombinasjon av eksterne eiere og eiere i selskapets ledelse	23,9 %	114
3 3 - 100% eksterne eiere	4,2 %	20
Total		477

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**3. Er selskapet datterselskap i konsern?**

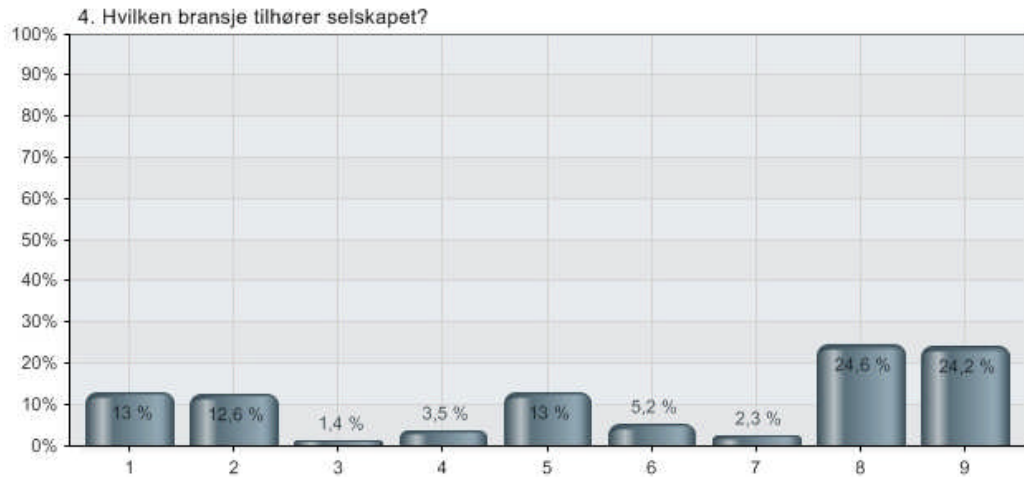
Velg et av svaralternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	16,5 %	21
2 Nei	83,5 %	106
Total		127

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
4. Hvilken bransje tilhører selskapet?

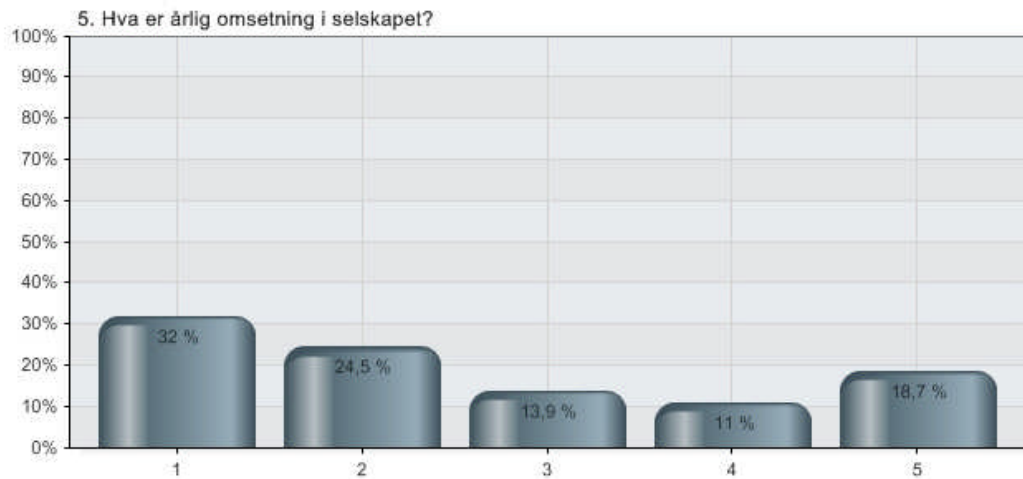
Velg et av alternativene. (Det som passer best med selskapets virksomhet)

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bygg & Anlegg	13,0 %	63
2 Eiendom	12,6 %	61
3 Restaurant mm	1,4 %	7
4 Vareproduksjon	3,5 %	17
5 Handel	13,0 %	63
6 Holdingselskap	5,2 %	25
7 Økonomiske tjenester	2,3 %	11
8 Konsulentvirksomhet	24,6 %	119
9 Annen virksomhet	24,2 %	117
Total		483

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**5. Hva er årlig omsetning i selskapet?**

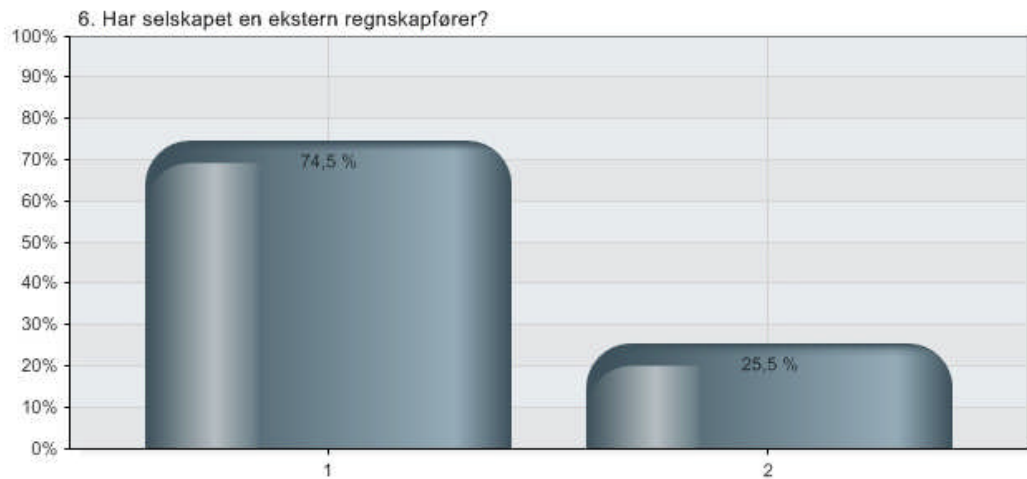
Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 0 - 1 million kroner	32,0 %	154
2 1 - 2 millioner kroner	24,5 %	118
3 2 - 3 millioner kroner	13,9 %	67
4 3 - 4 millioner kroner	11,0 %	53
5 Over 4 millioner kroner	18,7 %	90
Total		482

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**6. Har selskapet en ekstern regnskapsfører?**

Velg et av alternativene.

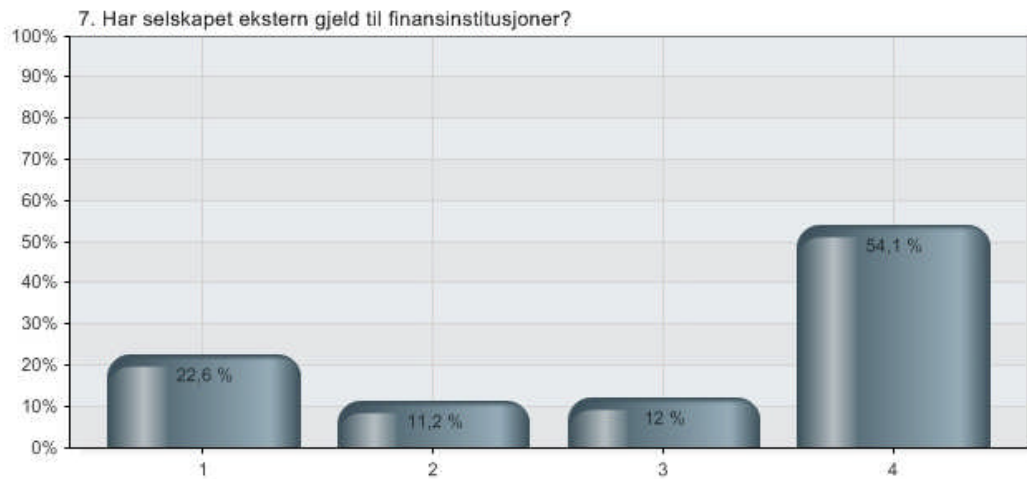

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja - Ekstern regnskapsfører	74,5 %	359
2 Nei - Fører regnskapet selv	25,5 %	123
Total		482

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
7. Har selskapet ekstern gjeld til finansinstitusjoner?

Velg et av alternativene

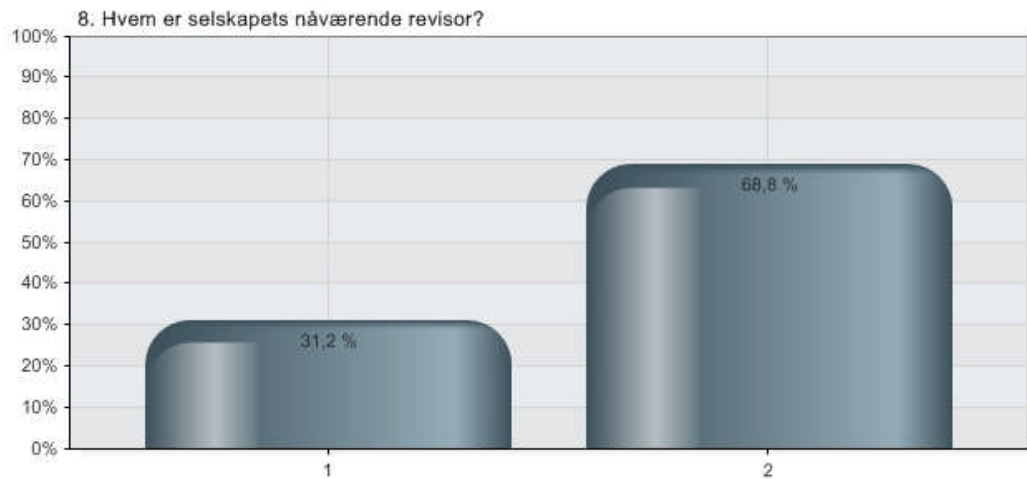
Med kassekreditt menes alle trekkmuligheter, også de der man i realiteten aldri har gjeld.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Låneforpliktelse til finansinstitusjon	22,6 %	109
2 Kassekreditt i finansinstitusjon	11,2 %	54
3 Både låneforpliktelse og kassekreditt til finansinstitusjon	12,0 %	58
4 Ingen ekstern gjeld til finansinstitusjon	54,1 %	261
Total		482

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**8. Hvem er selskapets nåværende revisor?**

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ernst & Young, Deloitte, PricewaterhouseCoopers, KPMG, BDO	31,2 %	150
2 Annen revisor	68,8 %	331
Total		481

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
9. Hvilke tjenester leverer nåværende revisor utover ordinær revisjon?

Mulighet for flere svar. Velg de alternativene som passer selskapet best.

Med ordinær revisjon menes revisjon av årsregnskapet

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Skattebistand	24,0 %	116
2 Juridisk bistand	7,5 %	36
3 Andre tjenester	21,5 %	104
4 Revisor leverer kun ordinær revisjon	75,8 %	366
Total		483

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**10. Hvor stort er årlig revisjonshonorar til nåværende revisor?**

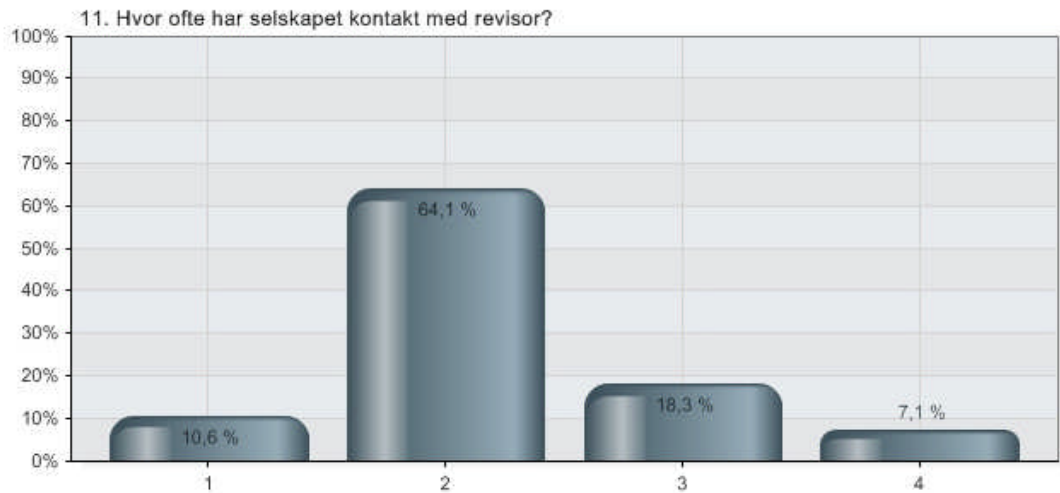
Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 0-10 000	12,1 %	58
2 10 000 - 20 000	41,8 %	200
3 20 000 - 30 000	26,4 %	126
4 30 000 - 40 000	11,1 %	53
5 Over 40 000 i årlig revisjonshonorar	8,6 %	41
Total		478

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**11. Hvor ofte har selskapet kontakt med revisor?**

Velg et av alternativene.

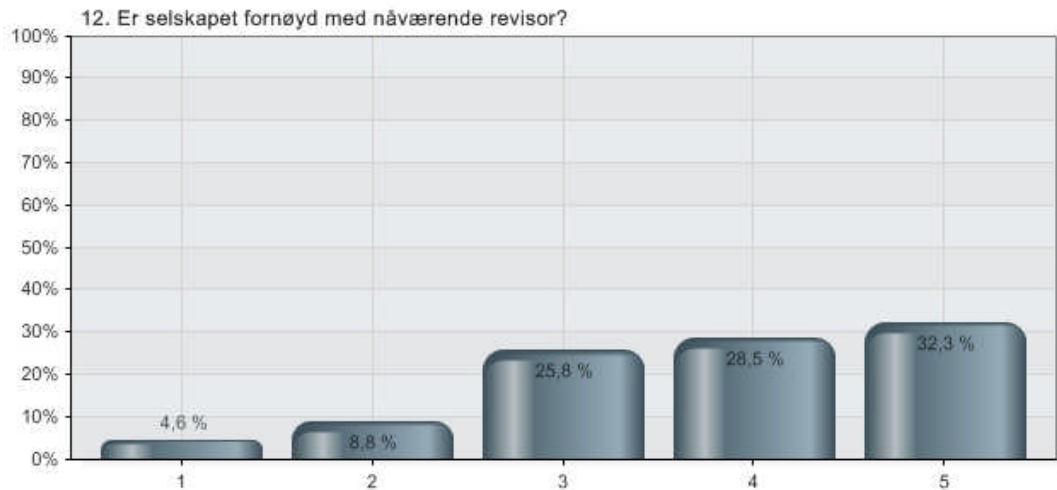

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Aldri	10,6 %	51
2 1-3 ganger i året	64,1 %	309
3 4-6 ganger i året	18,3 %	88
4 Mer enn 6 ganger i året	7,1 %	34
Total		482

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
12. Er selskapet fornøyd med nåværende revisor?

Velg et av alternativene.

Benytt skalaen til å vurdere hvor fornøyd selskapet er med nåværende revisor

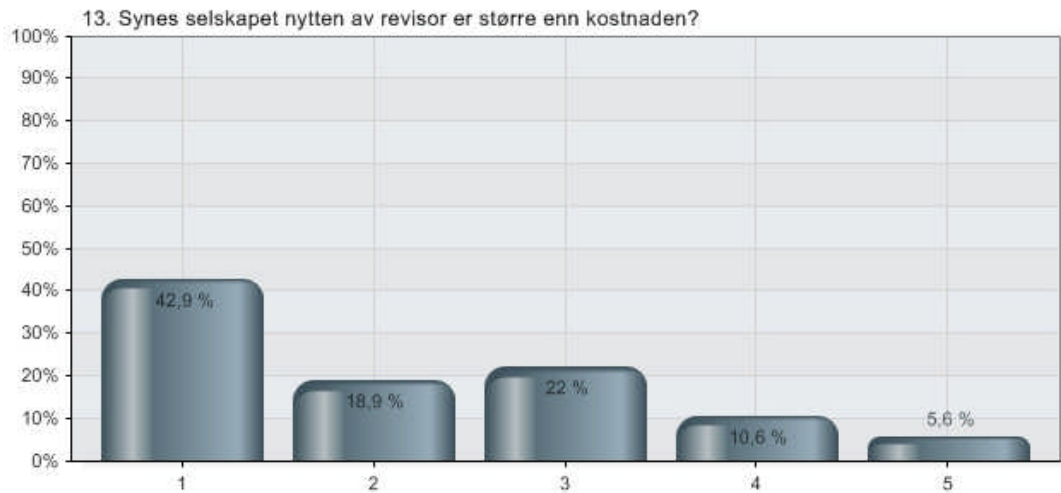

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Ikke fornøyd	4,6 %	22
2 2	8,8 %	42
3 3	25,8 %	124
4 4	28,5 %	137
5 5 - Veldig fornøyd	32,3 %	155
Total		480

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
13. Synes selskapet nytten av revisor er større enn kostnaden?

Velg et av alternativene

Benytt skalaen til å vurdere hvilken nytte selskapet anser revisjon har i forhold til kostnaden.

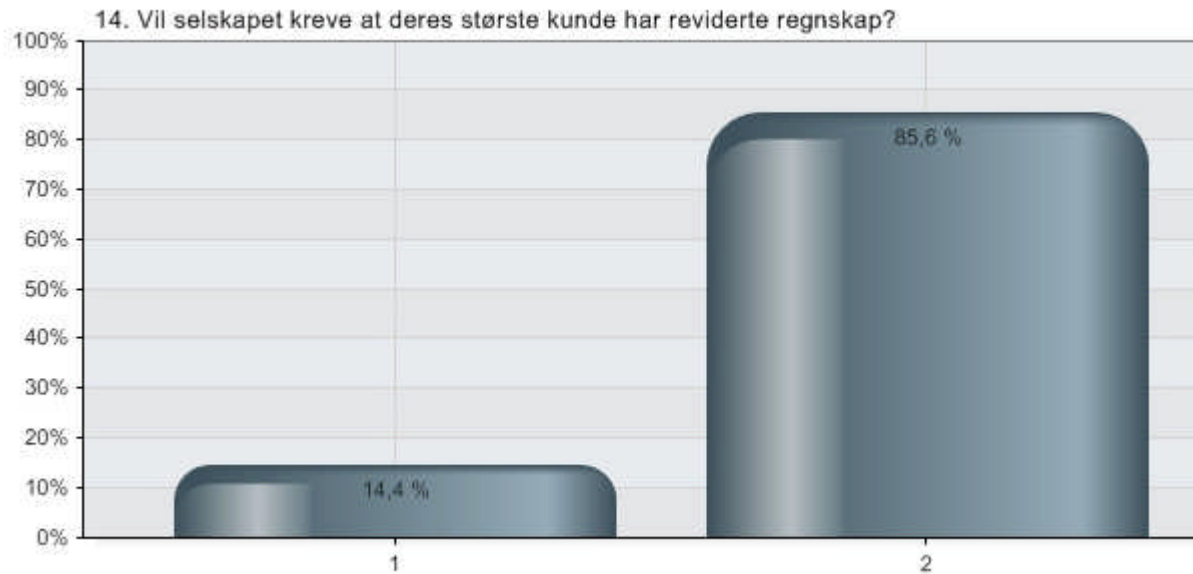

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Veldig lite nytte ift kostnad	42,9 %	207
2 2	18,9 %	91
3 3	22,0 %	106
4 4	10,6 %	51
5 5 - Veldig stor nytte ift kostnad	5,6 %	27
Total		482

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**14. Vil selskapet kreve at deres største kunde har reviderte regnskap?**

Velg et av alternativene

Med å kreve revisjonsberetning fra kundene menes at kunder som ikke har reviderte regnskap ikke får handle varer/tjenester fra deres selskap.

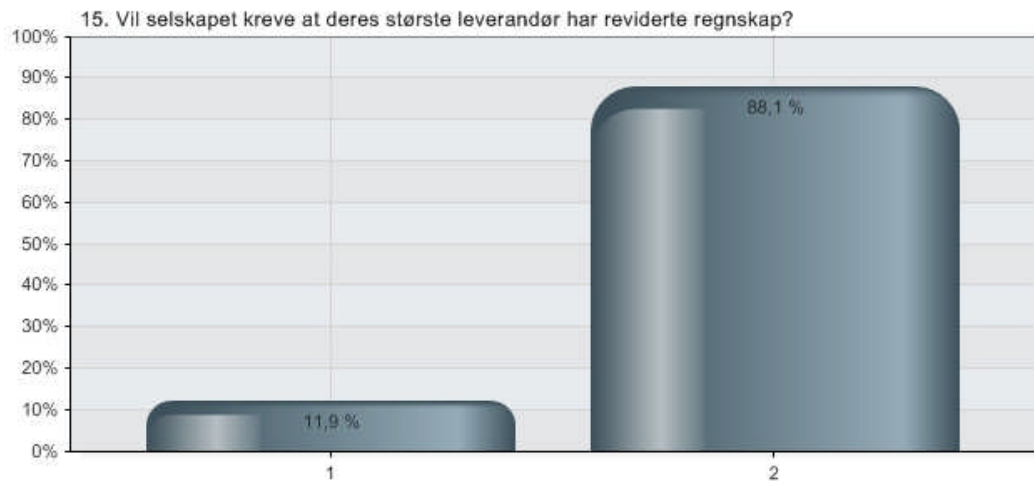

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	14,4 %	68
2 Nei	85,6 %	404
Total		472

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**15. Vil selskapet kreve at deres største leverandør har reviderte regnskap?**

Velg et av alternativene

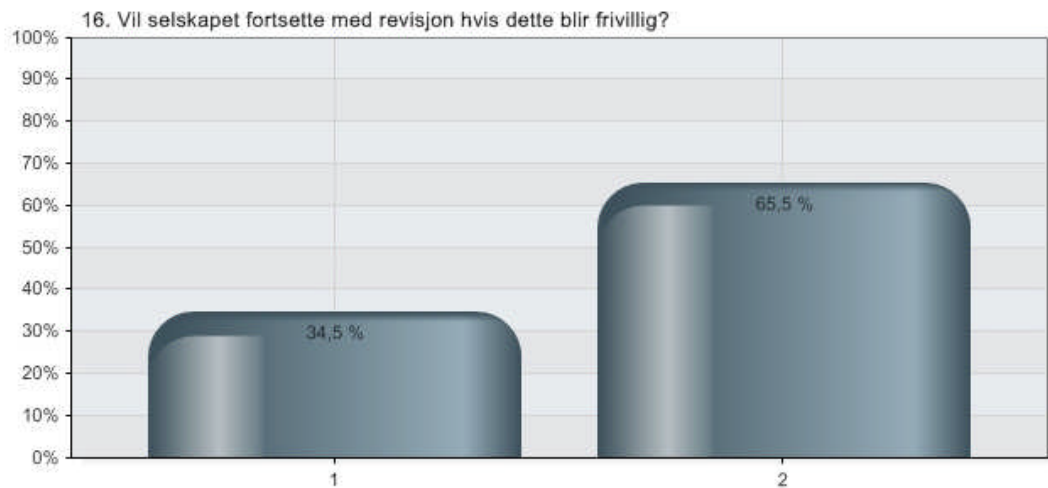
Med å kreve revisjonsberetning fra leverandørene menes at leverandører som ikke har reviderte regnskap ikke får levere varer/tjenester til deres selskap.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	11,9 %	57
2 Nei	88,1 %	421
Total		478

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**16. Vil selskapet fortsette med revisjon hvis dette blir frivillig?**

Velg et av alternativene

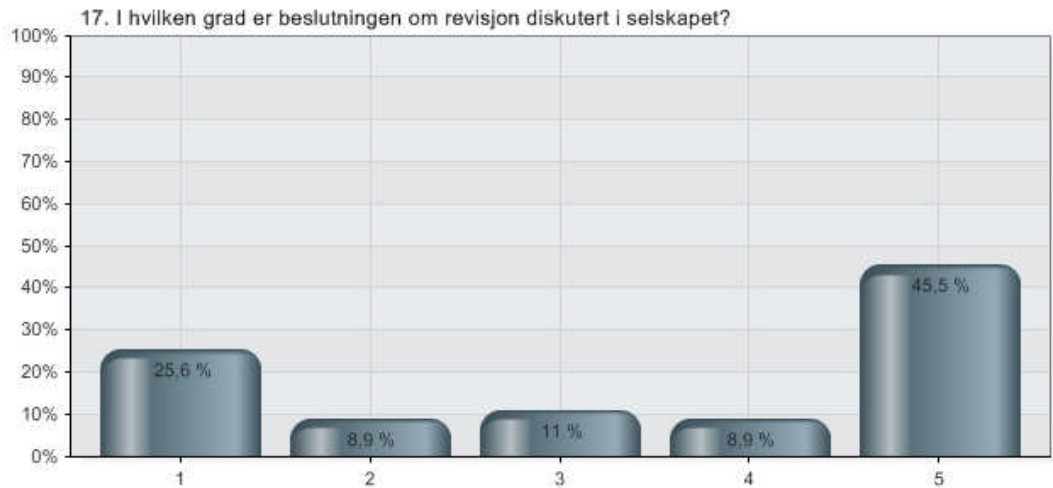

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	34,5 %	165
2 Nei	65,5 %	313
Total		478

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
17. I hvilken grad er beslutningen om revisjon diskutert i selskapet?

Velg et av alternativene.

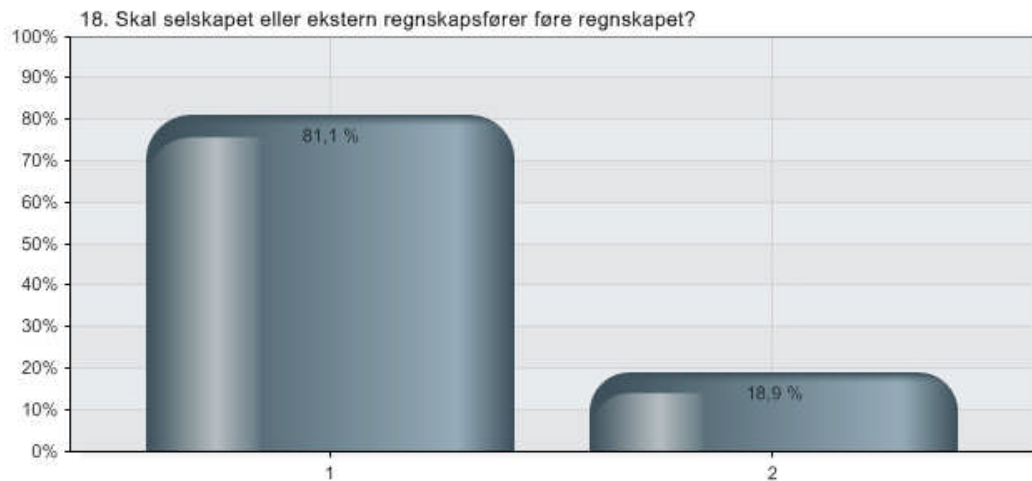
Benytt skalaen til å vurdere hvor mye det er diskutert i selskapet om selskapet skal fortsette med revisjon

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Ikke diskutert i selskapet	25,6 %	123
2 2	8,9 %	43
3 3	11,0 %	53
4 4	8,9 %	43
5 5 - Diskutert i styret	45,5 %	219
Total		481

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**18. Skal selskapet eller ekstern regnskapsfører føre regnskapet?**

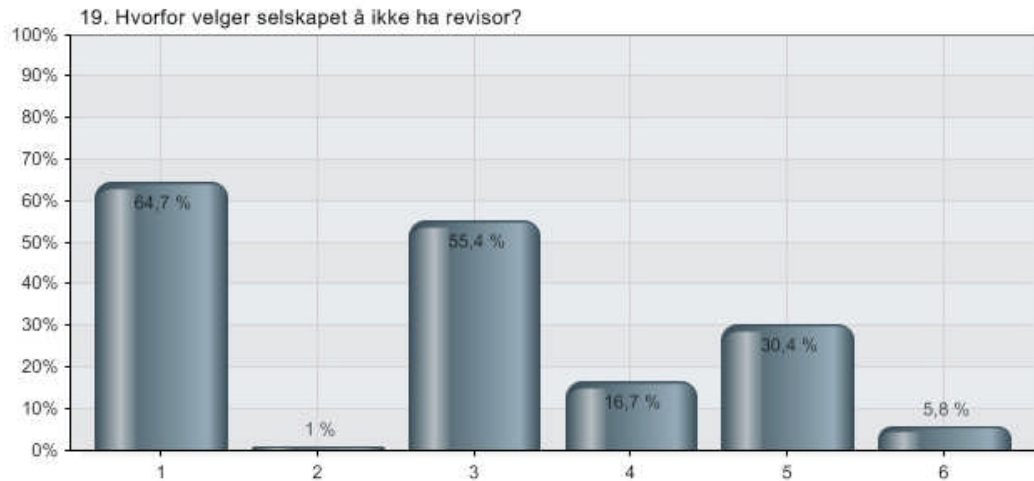
Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ekstern regnskapsfører	81,1 %	253
2 Selskapet fører selv	18,9 %	59
Total		312

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
19. Hvorfor velger selskapet å ikke ha revisor?

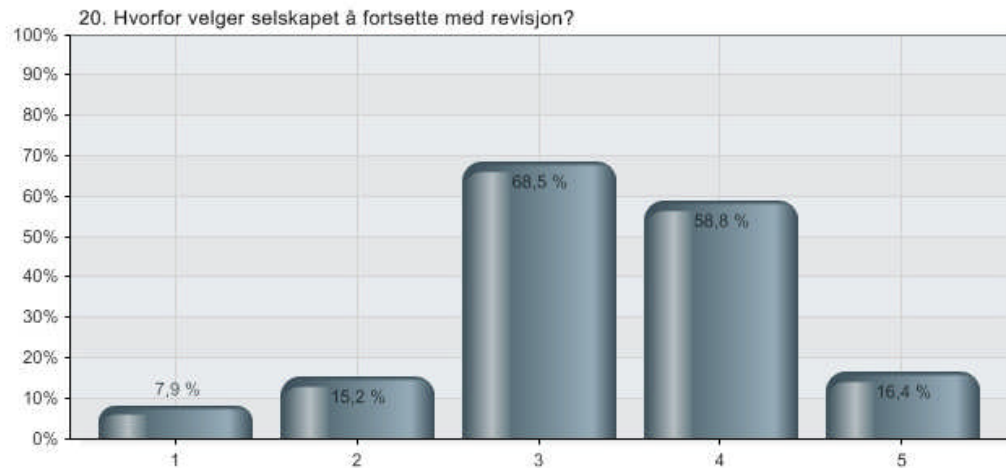
Mulighet for flere svar. Velg de alternativene som passer selskapet best.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Kostnaden er for stor	64,7 %	202
2 Dårlig forhold til nåværende revisor	1,0 %	3
3 Regnskapsfører besitter samme kompetanse som revisor	55,4 %	173
4 Selskapet besitter tilstrekkelig kompetanse selv	16,7 %	52
5 Tror ingen vil kreve at selskapet har reviderte regnskap	30,4 %	95
6 Annen grunn	5,8 %	18
Total		312

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen
20. Hvorfor velger selskapet å fortsette med revisjon?

Mulighet for flere svar. Velg de alternativene som passer selskapet best.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Eksterne parter som krever at regnskapene er reviderte (eiere)	7,9 %	13
2 Eksterne parter som krever at regnskapene er reviderte (Banker / lånevilkår)	15,2 %	25
3 Reviderte regnskap er et kvalitetstegn	68,5 %	113
4 Revisor besitter kompetanse selskapet vil ha tilgang til	58,8 %	97
5 Annen grunn	16,4 %	27
Total		165

Vedlegg 2: Spørreundersøkelsen**21. Hvor viktig tror selskapet det er at selskapet har reviderte regnskap?**

Velg et av alternativene

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1 - Ikke viktig	38,0 %	183
2 2	15,4 %	74
3 3	22,6 %	109
4 4	11,0 %	53
5 5 - Veldig viktig	13,1 %	63
Total		482